Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny

NOWE OBLICZA GEOGRAFII – zakres rozszerzony

Klasa 1 strony 2 - 20

Klasa 2 strony 21 - 37

Klasa 3 strony 38 - 51

Klasa 3 strony 52 - 65

NOWE Oblicza geografii – zakres rozszerzony, część 1

Obraz Ziemi

Ocena dopuszczająca (2)

Uczeń:

• dokonuje podziału nauk geograficznych na dyscypliny

• wymienia źródła informacji geograficznej

• wymienia metody badań geograficznych

• wymienia rodzaje wykresów i diagramów

• podaje definicje mapy i skali

• wymienia elementy mapy

• określa rodzaje map

• wyróżnia rodzaje skal

• omawia i czyta legendę mapy

• rozpoznaje rodzaje map

• opisuje dowolny obszar na podstawie mapy turystyczno-topograficznej

Ocena dostateczna (3)

Uczeń:

• opisuje przedmiot i cele badań geograficznych

• wymienia źródła informacji potrzebne do charakterystyki własnego regionu

• konstruuje plan pracy dla wybranego problemu badawczego w zakresie geografii

• wymienia funkcje GIS

• klasyfikuje mapy ze względu na różne kryteria

• porównuje i szereguje skale

• posługuje się podziałką mapy

• wymienia najczęściej stosowane metody prezentowania informacji na mapach

• rozróżnia formy rzeźby na mapie, analizując układ poziomic

• podaje przykłady wykorzystania mapy topograficznej

• odnajduje na mapie obiekty geograficzne przedstawione na fotografii

Ocena dobra (4)

Uczeń:

• określa miejsce geografii wśród innych nauk

• omawia źródła informacji geograficznej, ich przydatność i możliwości wykorzystania

• przedstawia podstawowe ilościowe i jakościowe metody badań geograficznych oraz możliwości ich wykorzystania na wybranych przykładach

• opracowuje kwestionariusz ankiety na wybrany temat dotyczący problemu badawczego

• wyjaśnia, na czym polega cyfrowa metoda prezentacji zjawisk GIS

• stosuje wybrane metody kartograficzne do prezentacji cech ilościowych i jakościowych środowiska geograficznego

• interpretuje dane liczbowe przedstawione za pomocą tabeli, wykresów i diagramów

• analizuje źródła kartograficzne oraz formułuje wnioski na ich podstawie

• stosuje różne rodzaje skal i przekształca je

• posługuje się skalą mapy do obliczenia odległości i powierzchni

• wyróżnia graficzne i kartograficzne metody przedstawiania informacji geograficznej

• posługuje się mapą hipsometryczną

• podaje przykłady zastosowania różnego rodzaju map

• wskazuje różnice w sposobie przedstawiania rzeźby na mapie topograficznej i mapie ogólnogeograficznej

• oblicza skalę mapy na podstawie odległości lub powierzchni

• orientuje mapę topograficzną w terenie

Ocena bardzo dobra (5)

Uczeń:

• wykazuje interdyscyplinarny charakter nauk geograficznych

• wymienia przykłady informacji pozyskiwanych na podstawie obserwacji i pomiarów prowadzonych w terenie

• prezentuje i analizuje cechy środowiska geograficznego za pomocą GIS

• tworzy dokumentację obserwacji terenowych za pomocą odbiornika GPS (smartfona)

• oblicza skalę mapy na podstawie odległości lub powierzchni

• porównuje metody jakościowe i metody ilościowe prezentacji zjawisk na mapach

• określa przydatność fotografii i zdjęć satelitarnych do pozyskiwania informacji o środowisku geograficznym

• interpretuje treść fotografii i zdjęć satelitarnych oraz wskazuje wady i zalety każdego z przedstawionych obszarów

• czyta i interpretuje treści różnych rodzajów map

• charakteryzuje działania systemu nawigacji satelitarnej GPS

Ocena celująca (6)

Uczeń:

• podaje przykłady praktycznego zastosowania geografii

• przedstawia możliwości wykorzystania różnych źródeł informacji geograficznych i ocenia ich przydatność

• omawia przykłady wykorzystania narzędzi GIS do analiz zróżnicowania przestrzennego środowiska geograficznego

• dostrzega i określa związki przyczynowo-skutkowe między elementami środowiska na danym terenie na podstawie mapy cyfrowej

• przeprowadza wywiad i opracowuje wyniki z zajęć terenowych

• wykazuje przydatność fotografii i zdjęć satelitarnych do pozyskiwania informacji o środowisku geograficznym

• prezentuje przykłady technologii informacyjno-komunikacyjnych i geoinformacyjnych do pozyskiwania, przechowywania, przetwarzania i prezentacji informacji geograficznych

• określa współrzędne geograficzne na mapie oraz z wykorzystaniem GPS

Ziemia we wszechświecie

Ocena dopuszczająca (2)

Uczeń:

• posługuje się terminami: planeta, księżyc, planetoida, meteoroida, kometa

• wymienia ciała niebieskie tworzące Układ Słoneczny

• wymienia planety Układu Słonecznego

• opisuje teorię heliocentryczną

• wyjaśnia znaczenie terminów: ruch obiegowy, wysokość górowania Słońca, noc polarna i dzień polarny

• podaje cechy ruchu obiegowego Ziemi

• wydziela strefy oświetlenia Ziemi i ich granice

• wyjaśnia znaczenie terminów: ruch obrotowy, czas uniwersalny i czas strefowy

• podaje cechy ruchu obrotowego

• podaje parametry fizyczne Słońca

• wymienia fazy Księżyca

• wymienia rodzaje czasów na Ziemi

Ocena dostateczna (3)

Uczeń:

• charakteryzuje i porównuje planety Układu Słonecznego, w tym Ziemię

• porównuje teorię heliocentryczną z teorią geocentryczną

• opisuje Słońce jako gwiazdę

• opisuje cechyruchu obiegowego Ziemi na podstawie schematu

• podaje przyczyny zmian oświetlenia Ziemi w ciągu roku

• omawia czas trwania zmian długości dnia i nocy w różnych szerokościach geograficznych

• podaje różnice między horyzontem a widnokręgiem

• omawia widomą wędrówkę Słońca nad horyzontem na podstawie schematu

• wyjaśnia występowanie faz Księżyca na podstawie schematu

• charakteryzuje czas uniwersalny i czas strefowy

• podaje nazwy europejskich stref czasowych

Ocena dobra (4)

Uczeń:

• rozpoznaje gwiazdozbiory nieba północnego

• podaje cechy Ziemi odróżniające ją od innych planet Układu Słonecznego

• przedstawia następstwa ruchu obiegowego Ziemi

• opisuje poszczególne strefy oświetlenia Ziemi

• przedstawia konsekwencje ruchu obrotowego Ziemi

• charakteryzuje zaćmienie Słońca i Księżyca na podstawie ilustracji

• wyjaśnia przyczyny zróżnicowania czasu na Ziemi

• analizuje mapę stref czasowych

• oblicza czas słoneczny dowolnego miejsca na Ziemi na podstawie różnicy długości geograficznej

• omawia czas urzędowy obowiązujący w niektórych państwach

• wyjaśnia, czym jest międzynarodowa linia zmiany daty

Ocena bardzo dobra (5)

Uczeń:

• wyjaśnia teorie pochodzenia i budowy wszechświata

• omawia powstawanie Układu Słonecznego

• porównuje cechy budowy planet Układu Słonecznego

• omawia przyczyny zmian oświetlenia Ziemi w ciągu roku

• omawia zmiany wysokości górowania Słońca w różnych szerokościach geograficznych

• oblicza wysokość górowania Słońca na dowolnej szerokości geograficznej w dniach równonocy i przesileń

• przedstawia dowody na ruch obrotowy Ziemi

• podaje przykłady i wskazuje skutki występowania siły Coriolisa dla środowiska przyrodniczego

• wykazuje zależność miejscowego czasu słonecznego od długości geograficznej

• oblicza miejscowy czas słoneczny z uwzględnieniem przekraczania międzynarodowej linii zmiany daty

Ocena celująca (6)

Uczeń:

• prezentuje współczesne metody badań kosmicznych i ich znaczenie

• przedstawia osiągnięcia naukowców, w tym Polaków, w poznawaniu wszechświata

• wykazuje zależność między nachyleniem osi ziemskiej a dopływem energii słonecznej do powierzchni Ziemi

• wyznacza współrzędne geograficzne dowolnego punktu na powierzchni Ziemi na podstawie wysokości górowania Słońca w dniach równonocy i przesileń

• opisuje przykłady wpływu zmian oświetlenia Ziemi w ciągu roku na życie i działalność człowieka

• opisuje przykłady wpływu różnic czasu na życie i działalność człowieka

Atmosfera

Ocena dopuszczająca (2)

Uczeń:

• wymienia główne składniki powietrza atmosferycznego

• wymienia czynniki wpływające na rozkład temperatury powietrza

• odczytuje z mapy izoterm temperaturę powietrza na Ziemi

• wyjaśnia znaczenie terminów: średnia roczna amplituda temperatury powietrza, dobowa amplituda temperatury powietrza

• wyjaśnia znaczenie terminów: ciśnienie atmosferyczne, wyż baryczny, niż baryczny

• odczytuje z mapy izobar wartość ciśnienia atmosferycznego

• wyznacza kierunki wiatrów względem izobar w wyżu i niżu atmosferycznym

• wskazuje na mapie izobar rozmieszczenie stałych wyżów i niżów atmosferycznych na Ziemi

• wyjaśnia znaczenie terminów: kondensacja, temperatura punktu rosy, jądra kondensacji, wilgotność powietrza, resublimacja

• opisuje miary wilgotności powietrza

• wymienia rodzaje opadów atmosferycznych

• wymienia przyczyny występowania opadów na Ziemi

• wymienia i wskazuje na mapie przykładowe obszary o najmniejszych i największych rocznych sumach opadów na Ziemi

• wyjaśnia znaczenie terminów: pogoda, prognoza pogody, mapa synoptyczna

• określa elementy pogody

• określa z mapy synoptycznej warunki pogodowe

• wyjaśnia znaczenie terminów: klimat, strefa klimatyczna

• podaje przykład klimatu lokalnego

• wskazuje na mapie główne strefy klimatyczne na Ziemi

• opisuje dowolną strefę klimatyczną na Ziemi na podstawie mapy

• podaje przykłady klimatów astrefowych

Ocena dostateczna (3)

Uczeń:

• opisuje zróżnicowanie temperatury i ciśnienia powietrza w przekroju pionowym atmosfery

• opisuje czynniki wpływające na rozkład temperatury powietrza

• omawia rozkład temperatury powietrza w styczniu i w lipcu na podstawie mapy

• omawia roczne amplitudy temperatury powietrza na Ziemi na podstawie mapy tematycznej

• wskazuje obszary, w których zaznacza się wpływ prądów morskich i wysokości bezwzględnych na temperaturę powietrza

• omawia rozkład ciśnienia atmosferycznego na Ziemi w styczniu i w lipcu na podstawie mapy

• podaje przyczyny ruchu powietrza

• podaje przykłady obszarów objętych wiatrami stałymi

• wyjaśnia proces powstawania pasatów

• wymienia czynniki wpływające na rozkład opadów atmosferycznych

• opisuje zróżnicowanie opadów na Ziemi na podstawie mapy

• wyróżnia rodzaje frontów atmosferycznych i je omawia

• wymienia sposoby pozyskiwania danych meteorologicznych

• charakteryzuje pogodę panującą na wybranym obszarze na podstawie mapy synoptycznej

• wyjaśnia, co to jest klimat lokalny

• analizuje klimatogramy głównych stref klimatycznych

• rozpoznaje strefę klimatyczną na podstawie opisu lub klimatogramu

• podaje cechy klimatu górskiego

Ocena dobra (4)

Uczeń:

• opisuje warstwową budowę atmosfery na podstawie schematu

• charakteryzuje zjawiska i procesy zachodzące w różnych warstwach atmosfery

• porównuje rozkład temperatury w poszczególnych porach roku na półkuli północnej i półkuli południowej

• oblicza średnią roczną temperaturę powietrza dla wybranej stacji meteorologicznej

• oblicza średnią roczną amplitudę temperatury powietrza

• wykazuje zależność ciśnienia atmosferycznego od temperatury powietrza

• odróżnia prądy konwekcyjne (wstępujące i zstępujące) od wiatrów

• analizuje powstawanie ośrodków barycznych na podstawie schematu

• omawia krążenie powietrza w ośrodkach barycznych na półkuli północnej i półkuli południowej na podstawie schematu

• wskazuje na mapie obszary występowania wiatrów stałych, okresowych i lokalnych

• przedstawia warunki niezbędne do powstania opadu atmosferycznego

• wskazuje przyczyny nierównomiernego rozkładu opadów atmosferycznych na Ziemi

• rozpoznaje rodzaje opadów i osadów atmosferycznych

• odróżnia front ciepły od frontu chłodnego na podstawie ich budowy i towarzyszących im zjawisk atmosferycznych

• przedstawia podstawy prognozowania pogody

• podaje przykłady obszarów, na których występują zmienne warunki pogodowe w ciągu roku

• porównuje uproszczoną mapę pogody z mapą synoptyczną

• wyjaśnia znaczenie prognozowania pogody dla gospodarki

• omawia czynniki klimatotwórcze kształtujące klimat na Ziemi

• wymienia obszary o specyficznym klimacie lokalnym w Polsce

• opisuje typy klimatów na podstawie klimatogramów i mapy klimatycznej

• wykazuje różnice między klimatem morskim a klimatem kontynentalnym

• opisuje klimaty strefowe i astrefowe

• wymienia przykłady zmian klimatu

Ocena bardzo dobra (5)

Uczeń:

• opisuje pole magnetyczne Ziemi na podstawie infografiki

• wskazuje przyczyny nierównomiernego rozkładu temperatury powietrza na Ziemi

• omawia roczny przebieg temperatury powietrza we własnym regionie na podstawie klimatogramu

• oblicza temperaturę powietrza na podstawie gradientu adiabatycznego

• wyjaśnia przyczyny zróżnicowania ciśnienia atmosferycznego na Ziemi

• wyjaśnia na podstawie schematu, czym jest globalna cyrkulacja atmosferyczna

• wyjaśnia genezę wiatrów stałych, okresowych i lokalnych

• omawia na podstawie klimatogramu wielkość rocznej sumy opadów atmosferycznych we własnym regionie

• opisuje zjawiska towarzyszące ciepłym i chłodnym frontom atmosferycznym

• analizuje mapy synoptyczne i zdjęcia satelitarne w celu przygotowania prognozy pogody

• przedstawia na wybranych przykładach wpływ czynników meteorologicznych i geograficznych na poszczególne elementy pogody

• charakteryzuje i porównuje strefy klimatyczne i typy klimatów na Ziemi i uzasadnia ich zasięgi

• rozpoznaje strefę klimatyczną i typ klimatu na podstawie rocznego przebiegu temperatury powietrza i sum opadów atmosferycznych

• wymienia przyczyny i skutki zmian klimatu

Ocena celująca (6)

Uczeń:

• omawia znaczenie atmosfery dla życia na Ziemi

• wykazuje związek między budową atmosfery a zjawiskami i procesami meteorologicznymi

• omawia zjawisko inwersji temperatury powietrza

• formułuje prawidłowości dotyczące zróżnicowania rocznej amplitudy temperatury powietrza na Ziemi

• omawia ekstremalne wartości temperatury na świecie

• wskazuje na mapie obszary występowania ekstremalnych temperatur na Ziemi

• wyjaśnia mechanizm cyrkulacji powietrza w strefie międzyzwrotnikowej i w wyższych szerokościach geograficznych

• wyjaśnia przyczyny występowania strefy podwyższonego i obniżonego ciśnienia na kuli ziemskiej

• omawia znaczenie wiatrów stałych, okresowych i lokalnych dla przebiegu pogody

• wyjaśnia przyczyny występowania dużych sum opadów atmosferycznych w strefie klimatów równikowych

• omawia charakterystyczne zmiany pogody w czasie przemieszczania się frontów atmosferycznych

• interpretuje meteorologiczne zdjęcia satelitarne

• wyjaśnia przyczyny modyfikujące przebieg stref klimatycznych

• wyjaśnia, na czym polega strefowość klimatów na Ziemi

• wyjaśnia wpływ lokalnych czynników na klimat wybranych regionów

• omawia globalne i lokalne zmiany klimatu, ich przyczyny i skutki

Hydrosfera

Ocena dopuszczająca (2)

Uczeń:

• wyjaśnia znaczenie terminu hydrosfera oraz podaje charakterystyczne cechy hydrosfery

• przedstawia podział wszechoceanu na mapie świata

• wyjaśnia, czym różni się morze od oceanu

• wymienia rodzaje mórz

• wskazuje na mapie wybrane morza i zatoki i podaje ich nazwy

• wymienia cechy wody morskiej

• odczytuje z mapy zasolenie wody na podstawie izohalin

• wymienia rodzaje prądów morskich

• rozróżnia rodzaje pływów morskich

• wyjaśnia znaczenie terminów: rzeka, dorzecze, system rzeczny, zlewisko

• wyróżnia rodzaje rzek

• wskazuje na mapie świata przykładowe rzeki główne, systemy rzeczne i zlewiska

• wymienia podstawowe typy ustrojów rzecznych

• wymienia kryteria klasyfikacji jezior

• wymienia funkcje sztucznych zbiorników wodnych

• wyjaśnia znaczenie terminów: lodowiec górski, lądolód, granica wiecznego śniegu

• wymienia formy występowania lodu na Ziemi

• wymienia typy lodowców górskich

• wskazuje na mapie obszary występowania wód artezyjskich na Ziemi

• wymienia obszary występowania gejzerów

Ocena dostateczna (3)

Uczeń:

• przedstawia bilans wodny na Ziemi i jego zróżnicowanie w różnych warunkach klimatycznych
• wskazuje na mapie obszary o deficycie oraz nadmiarze wody
• wymienia cechy fizykochemiczne wód morskich
• charakteryzuje gęstość wody morskiej
• wymienia rodzaje ruchów wody morskiej
• przedstawia rozkład prądów morskich na świecie na podstawie mapy
• omawia genezę tsunami
• wymienia przyczyny powstawania pływów morskich
• omawia system rzeczny wraz z dorzeczem na podstawie schematu
• charakteryzuje na podstawie mapy sieć rzeczną na poszczególnych kontynentach
• wymienia rodzaje zasilania rzek
• omawia rozmieszczenie jezior na kuli ziemskiej
• wskazuje na mapie największe sztuczne zbiorniki wodne
• wyjaśnia różnicę między lodowcem górskim a lądolodem
• wymienia części składowe lodowca górskiego
• wskazuje na mapie świata obszary występowania lodowców górskich i lądolodów
• wskazuje na mapie świata obszary występowania wieloletniej zmarzliny
• charakteryzuje rodzaje wód podziemnych na podstawie schematu
• analizuje schemat basenu artezyjskiego
• omawia powstawanie źródeł i ich rodzaje na podstawie ilustracji

Ocena dobra (4)

Uczeń:

• analizuje rodzaje i wielkość zasobów wodnych na Ziemi

• podaje przyczyny zróżnicowania zasolenia wód morskich

• oblicza zasolenie wody w procentach

• wyjaśnia przyczyny zróżnicowania zasolenia mórz

• omawia problem zanieczyszczenia wód morskich

• podaje przyczyny występowania poszczególnych rodzajów ruchów wody morskiej

• omawia falowanie wiatrowe i przyczyny powstawania fal morskich

• charakteryzuje prądy morskie, ich rodzaje oraz rozkład na świecie

• omawia skutki tsunami

• omawia mechanizm powstawania pływów wskutek oddziaływania Księżyca i Słońca

• określa rolę rzek w obiegu wody na Ziemi

• omawia przyczyny zróżnicowania sieci rzecznej na Ziemi

• opisuje cechy ustrojów rzecznych na świecie

• przedstawia uwarunkowania występowania jezior na Ziemi

• analizuje plany batymetryczne wybranych jezior

• porównuje kształt i głębokość jezior różnych typów

• opisuje warunki powstawania lodowców

• omawia proces powstawania lodu lodowcowego

• opisuje cechy lądolodu Antarktydy i Grenlandii

• omawia warunki powstawania wieloletniej zmarzliny

• klasyfikuje wody podziemne

• charakteryzuje wody artezyjskie i subartezyjskie oraz podaje różnice między nimi

• przedstawia warunki powstawania źródeł

• opisuje typy wód mineralnych

Ocena bardzo dobra (5)

Uczeń:

• przedstawia zróżnicowanie temperatury wód oceanicznych

• wyjaśnia przyczyny zróżnicowania termicznego mórz w układzie pionowym i układzie poziomym

• objaśnia mechanizm powstawania powierzchniowych prądów morskich i ich układ

• wyjaśnia powstawanie upwellingu przybrzeżnego na podstawie ilustracji

• prezentuje ustrój rzeki płynącej najbliżej szkoły

• omawia znaczenie przyrodnicze i gospodarcze wielkich rzek na wybranym przykładzie ze świata

• charakteryzuje genetyczne typy jezior

• rozpoznaje wybrane typy genetyczne jezior na podstawie planów batymetrycznych

• wyjaśnia przyczyny odmiennej wysokości występowania granicy wiecznego śniegu w różnych szerokościach geograficznych

• charakteryzuje typy lodowców górskich na podstawie fotografii oraz ilustracji

• omawia proces powstawania bariery lodowej i góry lodowej

• przedstawia uwarunkowania występowania wód podziemnych

• omawia mechanizm funkcjonowania gejzerów

Ocena celująca (6)

Uczeń:

• wykazuje znaczenie wody dla funkcjonowania systemu przyrodniczego Ziemi

• omawia wpływ prądów morskich na życie i gospodarkę człowieka

• omawia ruch cząsteczek wody podczas falowania oraz parametry fali na podstawie schematu

• omawia mechanizm ENSO i jego wpływ na środowisko geograficzne

• wykazuje na przykładach zależność sieci rzecznej od budowy geologicznej i rzeźby terenu

• rozpoznaje ustrój rzeczny wybranych rzek świata, Europy i Polski

• omawia znaczenie jezior w życiu i działalności człowieka

• omawia wpływ zanikania pokrywy lodowej w obszarach okołobiegunowych na środowisko geograficzne

• omawia znaczenie gospodarcze wód podziemnych

Procesy wewnętrzne kształtujące powierzchnię Ziemi

Ocena dopuszczająca (2)

Uczeń:

• wyjaśnia znaczenie terminów: litosfera, skorupa ziemska, prądy konwekcyjne

• wymienia warstwy wnętrza Ziemi

• wymienia główne pierwiastki i minerały budujące skorupę ziemską

• wyjaśnia znaczenie terminów: skała, minerał

• wymienia główne rodzaje skał występujących na Ziemi

• wyjaśnia, czym są procesy endogeniczne i klasyfikuje je

• wskazuje na mapie główne płyty litosfery i ich granice, grzbiety śródoceaniczne, strefy subdukcji i ryftu

• wymienia orogenezy w historii Ziemi

• wymienia deformacje tektoniczne

• wyjaśnia znaczenie terminów: plutonizm, wulkanizm, trzęsienia ziemi, obszary sejsmiczne, obszary asejsmiczne

• odróżnia intruzje zgodne od niezgodnych

• odróżnia wulkany czynne od wygasłych

• wymienia produkty erupcji wulkanicznych

• podaje różnicę między epicentrum a hipocentrum trzęsienia ziemi

• podaje przykłady wybranych trzęsień ziemi występujących na świecie

• wyjaśnia znaczenie terminu ruchy izostatyczne

• odczytuje dane z krzywej hipsograficznej

• wskazuje na mapie najgłębsze rowy oceaniczne na Ziemi i podaje ich nazwy

• wyjaśnia znaczenie terminu skamieniałość przewodnia

Ocena dostateczna (3)

Uczeń:

• opisuje cechy budowy wnętrza Ziemi

• wymienia powierzchnie nieciągłości we wnętrzu Ziemi

• podaje różnice między minerałem a skałą

• rozpoznaje minerały skałotwórcze

• opisuje warunki powstawania różnych rodzajów skał

• podaje przykłady skał o różnej genezie

• wskazuje na mapie obszary występowania najbardziej rozpowszechnionych skał

• omawia podstawowe założenia teorii tektoniki płyt litosfery

• prezentuje typy granic płyt litosfery z wykorzystaniem mapy tematycznej

• wymienia typy genetyczne gór

• podaje przykłady różnych typów genetycznych gór

• opisuje warunki powstawania wulkanów na podstawie schematu

• omawia rozmieszczenie wulkanów na Ziemi

• przedstawia rodzaje trzęsień ziemi

• wskazuje na mapie rozmieszczenie obszarów sejsmicznych na Ziemi

• charakteryzuje ukształtowanie poziome i pionowe powierzchni Ziemi

• omawia podział dziejów Ziemi

• omawia etapy powstawania skamieniałości na podstawie schematu

Ocena dobra (4)

Uczeń:

• opisuje skład chemiczny i właściwości fizyczne poszczególnych warstw wnętrza Ziemi

• opisuje stopień geotermiczny

• wskazuje różnice między skorupą kontynentalną a skorupą oceaniczną

• charakteryzuje wybrane skały o różnej genezie

• rozpoznaje wybrane skały

• wymienia przyczyny wzajemnego przemieszczania się płyt skorupy ziemskiej

• omawia procesy spredingu i subdukcji na podstawie infografiki

• wskazuje na mapie świata przykłady gór powstałych w wyniku kolizji płyt litosfery

• charakteryzuje typy genetyczne gór i podaje ich cechy

• rozpoznaje na podstawie schematów deformacje tektoniczne

• omawia procesy plutoniczne i podaje ich skutki

• charakteryzuje typy intruzji magmatycznych

• omawia budowę wulkanu

• wskazuje na mapie ważniejsze wulkany i określa ich położenie w stosunku do granic płyt litosfery

• omawia przyczyny trzęsień ziemi

• charakteryzuje skalę Richtera i skalę Mercallego

• przedstawia rozchodzenie się fal sejsmicznych na podstawie ilustracji

• omawia wielkie formy ukształtowania lądów i dna oceanicznego

• wskazuje na mapie batymetrycznej wielkie formy dna oceanicznego

• omawia metody odtwarzania dziejów Ziemi

• przedstawia najważniejsze wydarzenia geologiczne i przyrodnicze w dziejach Ziemi(fałdowania, transgresje i regresje morskie, zlodowacenia, rozwój świata organicznego)

• rozpoznaje okres geologiczny na podstawie opisu

Ocena bardzo dobra (5)

Uczeń:

• opisuje zmiany temperatury, ciśnienia i gęstości zachodzące we wnętrzu Ziemi wraz ze wzrostem głębokości

• oblicza temperaturę w głębi skorupy ziemskiej na podstawie stopnia geotermicznego

• przedstawia genezę skał magmowych, osadowych i przeobrażonych

• przedstawia gospodarcze zastosowanie skał

• wyjaśnia mechanizm działania prądów konwekcyjnych

• charakteryzuje powstawanie gór w wyniku kolizji płyt litosfery na podstawie schematu

• podaje przykłady świadczące o ruchach pionowych skorupy ziemskiej

• opisuje etapy powstawania gór fałdowych i zrębowych

• omawia wpływ ruchu płyt litosfery na genezę procesów endogenicznych

• prezentuje typy wulkanów ze względu na przebieg erupcji i rodzaj materiału

• podaje przykłady negatywnych i pozytywnych skutków erupcji wulkanicznych

• wykazuje zależność między ruchami płyt skorupy ziemskiej a rozmieszczeniem wulkanów

• wykazuje zależność między ruchami płyt skorupy ziemskiej a obszarami występowania trzęsień ziemi

• wskazuje negatywne skutki trzęsień ziemi i erupcji wulkanicznych

• omawia wpływ procesów geologicznych na ukształtowanie powierzchni Ziemi

• analizuje tabelę stratygraficzną

• wyjaśnia znaczenie skamieniałości przewodnich w odtwarzaniu dziejów Ziemi

• analizuje oraz interpretuje mapy, odkrywki geologiczne i przekroje geologiczne

Ocena celująca (6)

Uczeń:

• wskazuje wpływ budowy wnętrza Ziemi na genezę procesów endogenicznych

• podaje przykłady występowania i wykorzystania skał we własnym regionie

• wyjaśnia wpływ procesów geologicznych na powstawanie głównych struktur tektonicznych na wybranych przykładach

• wskazuje różnice w procesach powstawania wybranych gór, np. Himalajów i Andów

• wymienia przykłady wpływu zjawisk wulkanicznych na środowisko przyrodnicze i działalność człowieka

• podczas lekcji w terenie rozpoznaje rodzaje skał

• omawia zależność pomiędzy wiekiem orogenezy a wysokością gór

• podaje przykłady skutków występowania procesów izostatycznych

• wykazuje zależność wielkich form rzeźby terenu od budowy skorupy ziemskiej na przykładach ze świata i z Europy

• prezentuje zasady ustalania wieku względnego i wieku bezwzględnego skał oraz wydarzeń geologicznych

• rozpoznaje okres geologiczny na podstawie zestawu skamieniałości przewodnich

• odtwarza wydarzenia geologiczne i przyrodnicze w dziejach Ziemi na podstawie odkrywki geologicznej i przekroju geologicznego

Procesy zewnętrzne kształtujące powierzchnię Ziemi

Ocena dopuszczająca (2)

Uczeń:

• klasyfikuje procesy egzogeniczne kształtujące powierzchnię Ziemi

• wyjaśnia znaczenie terminów: wietrzenie, zwietrzelina

• wyróżnia rodzaje wietrzenia (fizyczne, chemiczne, biologiczne)

• wymienia produkty wietrzenia

• wymienia rodzaje ruchów masowych

• wyjaśnia znaczenie terminu kras

• wymienia skały rozpuszczalne przez wodę

• wymienia podstawowe formy krasowe

• wymienia elementy doliny rzecznej na podstawie schematu

• wymienia rodzaje erozji rzecznej

• wymienia typy ujść rzecznych

• wskazuje na mapie delty i ujścia lejkowate

• wyjaśnia znaczenie terminów: lodowiec górski, lądolód

• wymienia rodzaje moren

• rozróżnia formy rzeźby terenu powstałe wskutek działalności lodowców górskich i lądolodów na ilustracji oraz fotografii

• wyjaśnia znaczenie terminów: abrazja, klif, plaża, mierzeja

• wymienia czynniki kształtujące wybrzeża morskie

• wymienia czynniki wpływające na intensywność rzeźbotwórczej działalności wiatru

• wymienia rodzaje wydm

• wymienia rodzaje pustyń

• podaje nazwy największych pustyń na Ziemi

Ocena dostateczna (3)

Uczeń:

• wymienia czynniki wpływające na efekty procesów zewnętrznych

• wymienia czynniki decydujące o intensywności wietrzenia na kuli ziemskiej

• omawia procesy krasowe

• omawia właściwości rozpuszczające wody

• odróżnia formy krasu powierzchniowego od krasu podziemnego

• odróżnia terasę zalewową od terasy nadzalewowej

• odróżnia erozje wgłębną, wsteczną i boczną

• wskazuje na mapie delty i ujścia lejkowate

• wymienia formy rzeźby terenu powstałe wskutek rzeźbotwórczej działalności lodowców

• omawia powstawanie różnych typów moren

• wymienia przykłady niszczącej i budującej działalności morza

• rozróżnia typy wybrzeży na podstawie map i fotografii

• wymienia formy terenu powstałe w wyniku rzeźbotwórczej działalności wiatru

• wyjaśnia różnice między wydmą paraboliczną a barchanem

Ocena dobra (4)

Uczeń:

• omawia procesy zewnętrzne modelujące powierzchnię Ziemi(erozja, transport, akumulacja)

• charakteryzuje zjawiska wietrzenia fizycznego, chemicznego i biologicznego

• przedstawia formy i produkty powstałe w wyniku poszczególnych rodzajów wietrzenia

• omawia rozwój rzeźby terenu powstałej pod wpływem ruchów masowych

• przedstawia czynniki wpływające na przebieg zjawisk krasowych

• przedstawia uwarunkowania tempa rozpuszczania skał

• omawia cechy rzeźby krasowej

• wskazuje na mapie obszary krasowe znane na świecie, w Europie i w Polsce

• porównuje cechy rzeki w biegach górnym, środkowym i dolnym

• rozpoznaje na rysunkach i fotografiach formy powstałe w wyniku rzeźbotwórczej działalności rzek

• charakteryzuje typy ujść rzecznych na podstawie mapy i zdjęć satelitarnych

• klasyfikuje formy rzeźby polodowcowej na formy erozyjne i formy akumulacyjne

• charakteryzuje formy rzeźby terenu powstałe wskutek działalności lodowców górskich i lądolodów

• wymienia czynniki wpływające na tempo cofania się wybrzeży klifowych

• przedstawia proces powstawania mierzei na podstawie schematu

• charakteryzuje formy rzeźby terenu powstałe wskutek rzeźbotwórczej działalności morza (klif, mierzeja)

• omawia uwarunkowania procesów eolicznych

• omawia warunki tworzenia się wydm

Ocena bardzo dobra (5)

Uczeń:

• omawia intensywność poszczególnych rodzajów wietrzenia na Ziemi na podstawie schematu

• omawia skutki procesu wietrzenia

• omawia genezę wybranych form krasowych powierzchniowych i podziemnych

• omawia skutki ruchów masowych

• omawia sposoby zapobiegania ruchom masowych wymienia etapy rozwoju form krasu powierzchniowego

• podaje cechy rzeźbotwórczej działalności rzeki – erozji, transportu, akumulacji – w jej górnym, środkowym i dolnym biegu

• analizuje powstawanie meandrów na podstawie schematu

• opisuje niszczącą, transportową i akumulacyjną działalność lodowców

• charakteryzuje krajobraz młodoglacjalny

• omawia procesy i formy na wybrzeżu stromym

• porównuje typy wybrzeży morskich oraz podaje ich podobieństwa i różnice

• charakteryzuje niszczącą, transportującą i budującą działalność wiatru

• rozróżnia formy rzeźby erozyjnej i akumulacyjnej działalności wiatru na podstawie fotografii

Ocena celująca (6)

Uczeń:

• wyjaśnia przyczyny zróżnicowania procesów rzeźbotwórczych rzek, wiatru, lodowców i lądolodów, mórz oraz wietrzenia

• omawia skutki rzeźbotwórczej działalności rzek, wiatru, lodowców i lądolodów, mórz oraz wietrzenia

• wykazuje wpływ czynników przyrodniczych i działalności człowieka na grawitacyjne ruchy masowe

• przedstawia przykłady ograniczeń w zakresie zagospodarowania terenu, wynikające z budowy geologicznej podłoża, rzeźby terenu i grawitacyjnych ruchów masowych

• wyjaśnia przyczyny zróżnicowania procesów rzeźbotwórczych (erozji i akumulacji) na poszczególnych odcinkach rzeki (górnym, środkowym i dolnym)

• opisuje fazy rozwoju zakola rzecznego i powstawanie starorzecza na podstawie ilustracji

Pedosfera i biosfera

Ocena dopuszczająca (2)

Uczeń:

• wyjaśnia znaczenie terminów: gleba, przydatność rolnicza gleb, żyzność, urodzajność

• rozróżnia gleby strefowe, śródstrefowe i niestrefowe

• rozróżnia podstawowe profile glebowe

• wyjaśnia znaczenie terminu formacje roślinne

• podaje nazwy formacji roślinnych

• wskazuje na mapie zasięg występowania głównych stref roślinnych

• wymienia charakterystyczne gatunki roślinne w każdej ze stref roślinnych

• wymienia piętra roślinne na przykładzie Tatr

Ocena dostateczna (3)

Uczeń:

• charakteryzuje najważniejsze poziomy glebowe na podstawie ilustracji profili glebowych

• wskazuje na mapie rozmieszczenie głównych typów gleb strefowych i niestrefowych

• podaje charakterystyczne cechy głównych stref roślinnych na Ziemi

• porównuje piętrowość w wybranych górach świata

Ocena dobra (4)

Uczeń:

• przedstawia uwarunkowania powstawania gleb

• omawia podstawowe profile glebowe

• omawia cechy głównych typów gleb strefowych, śródstrefowych i niestrefowych

• wyjaśnia różnicę między żyznością a urodzajnością

• opisuje rozmieszczenie i warunki występowania głównych stref roślinnych na świecie

• charakteryzuje piętra roślinne na wybranych obszarach górskich

• podaje wspólne cechy piętrowości na przykładzie wybranych gór świata

Ocena bardzo dobra (5)

Uczeń:

• charakteryzuje czynniki glebotwórcze i procesy glebotwórcze

• dopasowuje do profili glebowych odpowiednie nazwy gleb

• omawia przydatność rolniczą wybranych typów gleb na świecie

• omawia czynniki wpływające na piętrowe zróżnicowanie roślinności na Ziemi

Ocena celująca (6)

Uczeń:

• analizuje profil glebowy i rozpoznaje proces glebotwórczy

• wskazuje przyczyny zróżnicowania profili glebowych poszczególnych typów gleb

• wskazuje zależność między klimatem a występowaniem typów gleb i formacji roślinnych w układzie strefowym

• wykazuje zależność szaty roślinnej od wysokości nad poziomem morza

Warsztaty terenowe

Ocena dopuszczająca (2)

Uczeń:

• rozpoznaje ogólną budowę skał w odkrywce geologicznej

Ocena dostateczna (3)

Uczeń:

• porządkuje chronologicznie wydarzenia geologiczne w odkrywce geologicznej

• wymienia struktury tektoniczne oraz ich elementy składowe widoczne w odkrywce geologicznej

Ocena dobra (4)

Uczeń:

• analizuje odkrywkę geologiczną i na jej podstawie wnioskuje o przeszłości geologicznej regionu

• rozpoznaje efekt procesów rzeźbotwórczych zachodzących w miejscu obserwacji terenowych

Ocena bardzo dobra (5)

Uczeń:

• analizuje mapę geologiczną obszaru, na którym są prowadzone zajęcia terenowe, i porównuje ją z informacjami odczytanymi z odkrywki geologicznej

• dokonuje obserwacji procesów geologicznych i geomorfologicznych zachodzących w okolicy miejsca zamieszkania

Ocena celująca (6)

Uczeń:

• dostrzega prawidłowości dotyczące procesów geologicznych i geomorfologicznych w miejscu obserwacji

NOWE Oblicza geografii – zakres rozszerzony, część 2

Zmiany na mapie politycznej

Ocena dopuszczająca (2)

Uczeń:

• wyjaśnia znaczenie terminów:państwo, granica państwa, enklawa, eksklawa, terytorium zależne

• podaje różnice w powierzchni wybranych państw na świecie

• wymienia największe i najmniejsze państwa świata i wskazuje je na mapie

• podaje aktualną liczbę państw świata

• wyjaśnia znaczenie terminów: kolonializm, dekolonizacja

• wyjaśnia różnicę między integracją a dezintegracją państw

• wymienia państwa powstałe po 1989 roku i wskazuje je na mapie świata

• podaje przykłady organizacji międzynarodowych

• podaje przyczyny konfliktów zbrojnych na świecie

• wymienia podstawowe wskaźniki rozwoju gospodarczego i społecznego państw

• wyjaśnia, czym jest PKB

Ocena dostateczna (3)

Uczeń:

• wymienia różnice między enklawą a eksklawą

• wskazuje na mapie granice oraz stolice wybranych państw

• omawia specjalny status Antarktydy

• wymienia płaszczyzny integracji państw lub obszarów

• wymienia główne cele działalności wybranych organizacji międzynarodowych

• wskazuje na mapie świata obszary ważniejszych konfliktów zbrojnych

• wymienia czynniki wpływające na rozwój państw

• omawia prawidłowości w zróżnicowaniu przestrzennym państw świata pod względem PKB per capita

• wyjaśnia, czym jest HDI

• wymienia kraje o najwyższych i najniższych wartościach HDI

Ocena dobra (4)

Uczeń:

• omawia podział terytorialny mórz i oceanów

• podaje przykłady enklaw, eksklaw i terytoriów zależnych na świecie oraz wskazuje je na mapie

• przedstawia wpływ kolonializmu i dekolonizacji na ludność byłych kolonii oraz jej kulturę

• podaje przyczyny procesów dezintegracyjnych w krajach Europy Środkowo-Wschodniej pod koniec XX w.

• opisuje działalność ONZ

• omawia przyczyny współczesnych konfliktów zbrojnych w wybranych regionach świata

• opisuje wybrane konflikty zbrojne

• omawia przyczyny zwiększania się dysproporcji w rozwoju społeczno- -gospodarczym państw

• omawia strukturę PKB według trzech głównych sektorów gospodarki

• wyjaśnia, czym jest wartość dodana brutto (WDB)

Ocena bardzo dobra (5)

Uczeń:

• opisuje wpływ kolonializmu na współczesny podział polityczny świata

• wskazuje na mapie obszary o nieustalonym statusie

• omawia skutki kolonializmu i dekolonizacji

• opisuje kształtowanie się mapy politycznej świata do 1989 roku

• omawia wpływ przemian społeczno- -ustrojowych po 1989 roku na podział polityczny świata

• analizuje przyczyny i skutki integracji europejskiej

• opisuje tendencje dezintegracyjne w Europie na przykładzie Katalonii

• omawia skutki współczesnych konfliktów zbrojnych

• porównuje strukturę PKB państw znajdujących się na różnych poziomach rozwoju gospodarczego

• omawia prawidłowości przestrzenne w zróżnicowaniu państw świata pod względem PKB i HDI

• porównuje cechy krajów o różnym poziomie rozwoju społeczno - gospodarczego na wybranych przykładach

Ocena celująca (6)

Uczeń:

• opisuje historię utworzenia Sudanu Południowego

• omawia wpływ kolonializmu i dekolonizacji na współczesny podział polityczny świata oraz występowanie konfliktów zbrojnych

• omawia znaczenie Unii Europejskiej w przemianach społeczno- -gospodarczych państw członkowskich

• opisuje działalność wybranej organizacji międzynarodowej

• omawia wpływ konfliktów zbrojnych na społeczeństwo i gospodarkę państw

• opisuje ekonomiczne, demograficzne i społeczne cechy państw o różnym poziomie rozwoju gospodarczego

Ludność i osadnictwo

Ocena dopuszczająca (2)

Uczeń:

• podaje aktualną liczbę ludności świata

• wymienia najludniejsze państwa świata i wskazuje je na mapie

• wyjaśnia znaczenie terminów :przyrost naturalny, współczynnik urodzeń, współczynnik zgonów, współczynnik przyrostu naturalnego

• wyjaśnia znaczenie terminów: eksplozja demograficzna, regres demograficzny

• wymienia etapy rozwoju demograficznego ludności

• wyjaśnia znaczenie terminu współczynnik dzietności

• wymienia typy demograficzne społeczeństw

• podaje przykłady państw, których społeczeństwa się starzeją

• wymienia czynniki rozmieszczenia ludności na Ziemi

• wymienia bariery osadnicze

• wyjaśnia znaczenie terminów: ekumena, subekumena, anekumena, gęstość zaludnienia

• wymienia najgęściej zaludnione kraje na świecie

• wyjaśnia znaczenie terminów: imigracja, emigracja, reemigracja, saldo migracji, współczynnik salda migracji

• dokonuje podziału migracji ze względu na zasięg

• podaje główne kierunki współczesnych migracji na świecie

• wskazuje na mapie przykładowe kraje emigracyjne i kraje imigracyjne

• wymienia państwa, które w ostatnim czasie przyjęły najwięcej uchodźców

• wymienia odmiany ludzkie

• wyjaśnia znaczenie terminów: rasizm, mniejszość narodowa, mniejszość etniczna

• wymienia mniejszości narodowe w Polsce

• wymienia przykłady języków urzędowych i języków sztucznych

• podaje nazwy najbardziej rozpowszechnionych języków świata

• wyjaśnia, czym jest wskaźnik analfabetyzmu

• wyjaśnia znaczenie terminu religia

• wymienia wybrane religie świata

• wyjaśnia znaczenie terminów: kultura, krąg kulturowy

• wymienia rodzaje jednostek osadniczych

• wyjaśnia znaczenie terminów: wieś, miasto

• wyjaśnia znaczenie terminu urbanizacja

• wymienia płaszczyzny urbanizacji

• wyjaśnia, czym jest metropolia

• wymienia funkcje miast

• wymienia najludniejsze zespoły miejskie świata

• wyjaśnia znaczenie terminów: megamiasto, megalopolis

• wyjaśnia znaczenie terminów: obszar wiejski, wieś

• wymienia nowe funkcje obszarów wiejskich

Ocena dostateczna (3)

Uczeń:

• omawia różnice w zaludnieniu regionów

• oblicza współczynniki urodzeń, zgonów i przyrostu naturalnego

• podaje przyczyny eksplozji demograficznej i regresu demograficznego

• podaje przykłady państw, w których występuje eksplozja demograficzna lub regres demograficzny

• omawia model przejścia demograficznego

• porównuje piramidy wieku i płci sporządzone dla wybranych krajów świata

• wymienia przyczyny starzenia się społeczeństw

• omawia wybrane czynniki rozmieszczenia ludności na świecie

• wskazuje obszary największej i najmniejszej koncentracji ludności na świecie

• oblicza wskaźnik gęstości zaludnienia

• oblicza współczynnik przyrostu rzeczywistego

• podaje główne przyczyny migracji zagranicznych na świecie

• wskazuje na mapie przykłady krajów o dodatnim i ujemnym saldzie migracji zagranicznych

• wyjaśnia, czym jest uchodźstwo

• opisuje rozmieszczenie odmian ludzkich na świecie

• wyjaśnia różnice między narodem a grupą etniczną

• wymienia przykłady krajów jednolitych oraz zróżnicowanych pod względem narodowościowym i etnicznym

• wymienia przykłady rodzin językowych

• omawia zróżnicowanie językowe ludności świata

• wyjaśnia, czym jest wskaźnik skolaryzacji

• przedstawia strukturę religijną ludności świata

• wymienia trzy wielkie religie uniwersalne

• podaje przykłady krajów jednolitych oraz zróżnicowanych pod względem religijnym

• wymienia główne kręgi kulturowe na świecie

• wymienia kryteria podziału jednostek osadniczych na wsie i miasta

• wymienia czynniki lokalizacji jednostek osadniczych

• wyjaśnia, czym jest wskaźnik urbanizacji, oraz przedstawia jego zróżnicowanie na świecie i w Polsce

• podaje przykłady miast o różnych funkcjach

• wskazuje na mapie najludniejsze zespoły miejskie świata

• wymienia formy zespołów miejskich

• podaje przykłady megamiast oraz megalopolis i wskazuje je na mapie

• omawia udział ludności wiejskiej w całkowitej liczbie ludności danego kraju

• opisuje udział obszarów wiejskich w powierzchni kraju

• przedstawia czynniki rozwoju obszarów wiejskich na świecie

Ocena dobra (4)

Uczeń:

• analizuje dynamikę zmian liczby ludności świata

• omawia zróżnicowanie przyrostu naturalnego na świecie

• opisuje etapy rozwoju demograficznego na wybranych przykładach

• omawia zróżnicowanie struktury wieku na świecie

• charakteryzuje typy demograficzne społeczeństw na podstawie piramidy wieku i płci na wybranych przykładach

• omawia czynniki kształtujące strukturę wieku

• omawia przestrzenne zróżnicowanie współczynnika dzietności na świecie

• przedstawia uwarunkowania rozmieszczenia ludności na świecie

• opisuje bariery ograniczające osadnictwo i podaje ich przykłady

• opisuje różnice w gęstości zaludnienia kontynentów

• opisuje migracje wewnętrzne

• omawia współczesne migracje zagraniczne i wymienia kraje, do których w ostatnich latach przybyło najwięcej imigrantów

• wyjaśnia przyczyny dodatniego lub ujemnego salda migracji w wybranych krajach świata

• przedstawia rozmieszczenie państwa o dodatnim i ujemnym saldzie migracji

• wskazuje różnice między uchodźstwem a migracjami ekonomicznymi

• omawia różnice między mniejszością narodową a mniejszością etniczną

• opisuje strukturę narodowościową i etniczną ludności Polski

• przedstawia podział indoeuropejskiej rodziny językowej

• omawia przyczyny upowszechniania się wybranych języków na świecie

• omawia wartości wskaźnika analfabetyzmu i wskaźnika skolaryzacji w wybranych krajach

• opisuje zróżnicowanie religijne ludności świata

• omawia strukturę wyznaniową w wybranych państwach i w Polsce

• opisuje zróżnicowanie kulturowe ludności świata

• omawia fazy urbanizacji i ich przebieg w różnych rejonach świata

• omawia i rozpoznaje formy zespołów miejskich na świecie

• wyjaśniazależność między udziałem ludności wiejskiej w całkowitej liczbie mieszkańców a poziomem rozwoju społeczno-gospodarczego kraju

• opisuje nowe funkcje obszarów wiejskich

Ocena bardzo dobra (5)

Uczeń:

• wyjaśnia przyczyny zmian tempa wzrostu liczby ludności w skali globalnej i regionalnej

• analizuje zróżnicowanie przestrzenne współczynnika przyrostu naturalnego w krajach wysoko i słabo rozwiniętych

• omawia społeczno-kulturowe uwarunkowania zróżnicowania modelu rodziny

• opisuje zróżnicowanie demograficzne społeczeństw

• omawia zróżnicowanie współczynnika feminizacji i współczynnika maskulinizacji na świecie

• omawia prawidłowości w rozmieszczeniu ludności na świecie

• opisuje problemy uchodźców

• omawia przyczyny i skutki migracji zagranicznych na świecie

• przedstawia skutki zróżnicowania narodowościowego i etnicznego ludności na przykładzie wybranego państwa

• przedstawia konsekwencje upowszechniania się wybranych języków na świecie

• analizuje zróżnicowanie struktury wykształcenia ludności na świecie

• omawia główne założenia wybranych religii

• omawia konsekwencje zróżnicowania kulturowego ludności świata

• charakteryzuje procesy metropolizacji w wybranych regionach świata

• charakteryzuje typy fizjonomiczne miast i podaje ich przykłady

• omawia przyczyny wyludniania się obszarów wiejskich na przykładzie Europy

• wyjaśnia przyczyny depopulacji niektórych wsi w Polsce

• wyjaśnia przyczyny zacierania się granic między miastem a wsią

Ocena celująca (6)

Uczeń:

• przedstawia skutki zmian tempa wzrostu liczby ludności na świecie

• ocenia skutki wysokiego i niskiego przyrostu naturalnego w krajach wysoko i słabo rozwiniętych

• ocenia skutki eksplozji demograficznej i regresu demograficznego

• analizuje i ocenia zróżnicowanie mieszkańców różnych regionów świata pod względem dzietności

• omawia konsekwencje starzenia się społeczeństw oraz zróżnicowanie przestrzenne tego zjawiska

• przedstawia społeczno-ekonomiczne i ekologiczne skutki nadmiernej koncentracji ludności

• analizuje skutki migracji w krajach emigracyjnych i w krajach imigracyjnych na przykładzie migracji Ukraińców do Polski w ostatnich latach

• analizuje problemy państw o różnej zwartości socjoetnicznej

• dostrzega związek między wykształceniem ludności a poziomem rozwoju społeczno-gospodarczego kraju

• opisuje wpływ wybranych religii na życie człowieka i gospodarkę

• podaje przykłady wpływu religii na społeczeństwo i gospodarkę w Polsce

• analizuje na podstawie map cyfrowych zróżnicowanie sieci osadniczej na świecie

• wyjaśnia różnice między procesami urbanizacji zachodzącymi w państwach o niskim i wysokim poziomie rozwoju społeczno- -gospodarczego

• analizuje przyczyny i skutki urbanizacji w wybranych regionach świata

• proponuje działania, które mogą zapobiec wyludnianiu się wsi

Sektory gospodarki

Ocena dopuszczająca (2)

Uczeń:

• przedstawia podział gospodarki na sektory

• przedstawia sekcje Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD)

• wyjaśnia znaczenie terminów: globalizacja, indeks globalizacji

Ocena dostateczna (3)

Uczeń:

• opisuje poszczególne sektory gospodarki i ich funkcje

• przedstawia zmiany znaczenia sektorów gospodarki wraz z rozwojem cywilizacyjnym

• omawia wzrost udziału usług w strukturze zatrudnienia wraz z rozwojem społeczno-gospodarczym kraju

• wskazuje na mapie kraje o najwyższym i najniższym indeksie globalizacji na świecie

• wymienia płaszczyzny globalizacji

Ocena dobra (4)

Uczeń:

• omawia strukturę zatrudnienia i strukturę WDB według sektorów gospodarki oraz zmiany tych struktur w czasie w wybranych krajach świata

• opisuje zmiany struktury zatrudnienia i struktury WDB według sektorów gospodarki w Polsce

• podaje przyczyny zmian znaczenia sektorów gospodarki

• wymienia przykłady działalności znajdujących się na pograniczu sektorów gospodarki

• przedstawia przejawy globalizacji na płaszczyznach: gospodarczej, społecznej i politycznej

Ocena bardzo dobra (5)

Uczeń:

• wyjaśnia, jak zmieniają się struktura zatrudnienia i struktura WDB według sektorów gospodarki wraz z rozwojem społeczno-gospodarczym kraju

• klasyfikuje działalność gospodarczą według PKD

• omawia pozytywne i negatywne skutki globalizacji na przykładzie Polski

Ocena celująca (6)

Uczeń:

• dostrzega współzależność sektora przemysłowego i usługowego

• przedstawia wpływ globalizacji i rozwoju technologii na zmiany w zatrudnieniu oraz przemiany wewnątrzsektorowe

Rolnictwo

Ocena dopuszczająca (2)

Uczeń:

• wymienia przyrodnicze i pozaprzyrodnicze czynniki rozwoju rolnictwa

• wymienia formy użytkowania ziemi

• podaje rodzaje terenów tworzących strukturę użytków rolnych

• wymienia kryteria podziału rolnictwa

• wymienia typy rolnictwa

• wskazuje na mapie główne regiony rolnicze na świecie

• wymienia główne cechy rolnictwa uprzemysłowionego i rolnictwa ekologicznego

• wyjaśnia znaczenie terminu GMO

• wymienia państwa, w których uprawia się rośliny modyfikowane genetycznie

• wymienia główne rośliny uprawne

• wymienia głównych producentów ryżu, pszenicy i ziemniaków na świecie

• wyjaśnia różnicę między chowem a hodowlą zwierząt

• wymienia typy chowu zwierząt

• wymienia państwa o największym pogłowiu wybranych zwierząt gospodarskich

• wymienia główne typy lasów

• wyjaśnia znaczenie terminów: lesistość, wskaźnik lesistości

• wymienia funkcje lasów

• wyjaśnia znaczenie terminów: rybactwo, rybołówstwo, akwakultura, marikultura

• wymienia najczęściej poławiane gatunki organizmów wodnych

• wyjaśnia, czym jest przełowienie

Ocena dostateczna (3)

Uczeń:

• określa udział użytków rolnych w powierzchni krajuw wybranych państwach

• opisuje zróżnicowanie struktury użytków rolnych w wybranych krajach

• omawia strukturę użytkowania ziemi i strukturę użytków rolnych w Polsce

• wyjaśnia, na czym polega intensywność produkcji rolnej

• wskazuje główne różnice między rolnictwem ekstensywnym a rolnictwem intensywnym

• omawia czynniki rozwoju rolnictwa uprzemysłowionego

• przedstawia zasady rolnictwa ekologicznego

• dokonuje podziału roślin uprawnych ze względu na cechy biologiczne

• podaje przykłady zastosowania wybranych roślin uprawnych

• omawia różnice między chowem intensywnym a chowem ekstensywnym

• przedstawia podział zwierząt gospodarskich i kierunki ich chowu

• wyjaśnia różnice między leśnictwem a gospodarką leśną

• charakteryzuje główne typy lasów

• przedstawia rozmieszczenie lasów na Ziemi

• omawia zmiany lesistości w Polsce

• opisuje funkcje lasów

• omawia rozmieszczenie najważniejszych łowisk na świecie

• podaje przyczyny przełowienia

• wskazuje nadmiernie eksploatowane łowiska na mapie

Ocena dobra (4)

Uczeń:

• opisuje przyrodnicze i pozaprzyrodnicze czynniki rozwoju rolnictwa

• porównuje strukturę użytków rolnych w Polsce ze strukturą użytków rolnych w wybranych krajach

• omawia typy rolnictwa na świecie

• analizuje różnice między rolnictwem intensywnym a rolnictwem ekstensywnym

• wykazuje różnice między rolnictwem uprzemysłowionym a rolnictwem ekologicznym oraz przedstawia ich wady i zalety

• omawia areał upraw GMO

• opisuje rozmieszczenie i wielkość produkcji ważniejszych upraw na świecie

• wymienia czołowych producentów wybranych roślin uprawnych

• charakteryzuje rozmieszczenie i wielkość pogłowia wybranych zwierząt gospodarskich na świecie

• przedstawia sposoby gospodarowania zasobami leśnymi

• omawia udział oceanów w światowych połowach

• przedstawia wielkość połowów i produkcji akwakulturowej na świecie

Ocena bardzo dobra (5)

Uczeń:

• wyjaśnia wpływ czynników przyrodniczych i czynników pozaprzyrodniczych na rozwój rolnictwa na świecie

• porównuje strukturę użytkowania ziemi w Polsce ze strukturą użytkowania ziemi w wybranych krajach

• omawia przyczyny dużego udziału gruntów ornych w strukturze użytkowania ziemi wybranych państw

• omawia czynniki sprzyjające dużej wydajności rolnictwa w Europie Zachodniej

• charakteryzuje rolnictwo pierwotne, rolnictwo tradycyjne i rolnictwo rynkowe

• dokonuje analizy udziału rolnictwa ekologicznego w Polsce na tle innych krajów Unii Europejskiej

• przedstawia skutki rozwoju rolnictwa uprzemysłowionego i rolnictwa ekologicznego

• charakteryzuje warunki uprawy roślin: zbożowych, strączkowych, bulwiastych i korzeniowych oraz przemysłowych, a także warzyw i owoców oraz używek

• omawia czynniki wpływające na zróżnicowanie gatunkowe chowu zwierząt gospodarskich na świecie

• ocenia przestrzenne zróżnicowanie wskaźnika lesistości na świecie i w Polsce

• wykazuje skutki rabunkowej gospodarki leśnej w wybranych regionach świata

• omawia wzrost udziału akwakultury w rybactwie

Ocena celująca (6)

Uczeń:

• omawia zmiany w strukturze użytkowania ziemi wybranych państw

• charakteryzuje główne regiony rolnicze świata

• omawia korzyści i problemy wynikające z wykorzystywania roślin modyfikowanych genetycznie

• omawia czynniki, które wpływają na zróżnicowanie wysokości plonów zbóż w wybranych krajach

• analizuje przestrzenne zróżnicowanie chowu poszczególnych zwierząt gospodarskich i wyjaśnia jego przyczyny

• uzasadnia konieczność racjonalnego gospodarowania zasobami leśnymi na świecie

• rozumie zasady zrównoważonej gospodarki leśnej i ochrony przyrody

• dostrzega związek między wielkością połowów i produkcji akwakulturowej a równowagą ekosystemów wodnych

• podaje sposoby zapobiegania wyczerpywaniu się zasobów wód morskich i śródlądowych

Przemysł

Ocena dopuszczająca (2)

Uczeń:

• dokonuje podziału czynników lokalizacji przemysłu

• wymienia najważniejsze przyrodnicze, techniczno- -ekonomiczne i społeczno-polityczne czynniki lokalizacji przemysłu

• wymienia działy przemysłu tradycyjnego i przemysłu zaawansowanych technologii (high-tech)

• podaje czynniki lokalizacji przemysłu tradycyjnego i przemysłu high-tech

• wyjaśnia znaczenie terminów: industralizacja, dezidustrializacja, reindustrializacja

• podaje przykłady dezindustrializacji i reindustrializacji na świecie i w Polsce

• wymienia czynniki koncentracji przemysłu

• wymienia formy koncentracji przemysłu tradycyjnego

• wyjaśnia znaczenie terminu budownictwo

• podaje nazwy odnawialnych i nieodnawialnych źródeł energii

• wymienia główne surowce energetyczne

• wymienia największych producentów surowców energetycznych na świecie

• wymienia głównych producentów i konsumentów energii elektrycznej na świecie

• wymienia typy elektrowni

• wymienia kraje wytwarzające najwięcej energii jądrowej

Ocena dostateczna (3)

Uczeń:

• wymienia różnice między przymusową a związaną lokalizacją przemysłu

• omawia przyrodnicze czynniki lokalizacji przemysłu

• podaje cechy przemysłu tradycyjnego i przemysłu zaawansowanych technologii

• porównuje czynniki lokalizacji przemysłu tradycyjnego z czynnikami przemysłu zaawansowanych technologii

• wskazuje różnice między dezindustrializacją a reindustrializacją przemysłu

• podaje przyczyny dezindustrializacji

• przedstawia różnice między ośrodkiem przemysłowym a okręgiem przemysłowym

• omawia etapy rozwoju okręgu przemysłowego

• wymienia formy koncentracji przemysłu high-tech

• przedstawia prawidłowości przestrzenne udziału budownictwa w strukturze zatrudnienia na świecie

• omawia źródła energii na świecie w podziale na odnawialne i nieodnawialne

• przedstawia rozmieszczenie surowców energetycznych na świecie

• wymienia odnawialne źródła energii

• przedstawia bilans energetyczny i jego zmiany na przestrzeni wieków

• omawia gospodarcze znaczenie energii elektrycznej

• porównuje wielkość produkcji energii elektrycznej przypadającej na jedną osobę w wybranych krajach

• opisuje udział energii jądrowej w całkowitej produkcji energii elektrycznej na świecie

Ocena dobra (4)

Uczeń:

• omawia techniczno-ekonomiczne czynniki lokalizacji przemysłu

• wymienia korzyści i niekorzyści aglomeracji

• omawia proces deglomeracji przemysłu

• opisuje społeczno-polityczne czynniki lokalizacji przemysłu

• wymienia behawioralne czynniki lokalizacji przemysłu

• porównuje cechy przemysłu tradycyjnego z cechami przemysłu zaawansowanych technologii

• opisuje rozmieszczenie przemysłu tradycyjnego oraz przemysłu high- -tech na świecie

• omawia przebieg dezindustrializacji w wybranych państwach świata

• opisuje gospodarcze znaczenie reindustrializacji

• podaje rodzaje i przykłady okręgów przemysłowych na świecie

• omawia rozmieszczenie ważniejszych okręgów przemysłowych na świecie

• omawia czynniki warunkujące powstanie technopolii

• przedstawia rolę budownictwa w gospodarce

• charakteryzuje energetykę opartą na nieodnawialnych źródłach energii

• charakteryzuje energetykę opartą na odnawialnych źródłach energii

• określa udział poszczególnych źródeł energii w bilansie energetycznym świata

• omawia bilans energetyczny Polski

• dostrzega prawidłowości w zmianach udziału nieodnawialnych i odnawialnych źródeł energii w bilansie energetycznym świata

• przedstawia strukturę produkcji energii według typów elektrowni w wybranych krajach

• porównuje strukturę produkcji energii elektrycznej w Polsce ze strukturą produkcji energii elektrycznej w wybranych krajach Europy i świata

• omawia zmiany w strukturze zużycia energii elektrycznej w wybranych krajach

• omawia rozwój energetyki jądrowej na świecie

• omawia znaczenie energetyki jądrowej na świecie

Ocena bardzo dobra (5)

Uczeń:

• omawia wpływ czynników lokalizacji przemysłu na rozwój wybranych działów przemysłu i rozmieszczenie zakładów przemysłowych

• opisuje zmiany znaczenia czynników lokalizacji przemysłu tradycyjnego i przemysłu zaawansowanych technologii w procesie rozwoju cywilizacyjnego

• omawia znaczenie przemysłu zaawansowanych technologii

• podaje skutki dezindustrializacji w wybranych państwach świata

• omawia przebieg industrializacji, dezidustrializacji i reindustrializacji w Polsce

• omawia rozmieszczenie ośrodków i okręgów przemysłowych w Polsce

• charakteryzuje wybrany okręg przemysłowy w Polsce

• charakteryzuje wybrane technopolie na świecie i wskazuje je na mapie

• wyjaśnia, czym są klastry, i omawia ich rolę w budowie gospodarki opartej na wiedzy

• przedstawia różne oblicza budownictwa na świecie i w Polsce

• opisuje skutki wzrostu zapotrzebowania na energię

• omawia prawidłowości w zakresie zmian udziału źródeł odnawialnych źródeł w strukturze zużycia energii

• przedstawia zalety i wady wybranych typów elektrowni

• omawia pozytywne i negatywne skutki rozwoju energetyki jądrowej

• omawia plany rozwoju energetyki jądrowej w Polsce

Ocena celująca (6)

Uczeń:

• przedstawia przyczyny zmian roli czynników lokalizacji przemysłu w czasie

• ocenia trafność lokalizacji wybranego zakładu przemysłowego w Polsce

• ocenia wpływ przemysłu zaawansowanych technologii na rozwój gospodarczy państw i jakość życia ludzi

• omawia rolę reindustrializacji w gospodarce

• prezentuje zmiany struktury przestrzennej przemysłu tradycyjnego i przemysłu zaawansowanych technologii na świecie

• prezentuje argumenty przemawiające za potrzebą zharmonizowania stylu budownictwa z krajobrazem przyrodniczym i krajobrazem kulturowym

• omawia działania podejmowane na rzecz ograniczenia tempa wzrostu zużycia energii

• opisuje nietypowe źródła energii na przykładzie Szwecji

• przedstawia związek między strukturą produkcji energii elektrycznej a bezpieczeństwem energetycznym kraju i środowiskiem geograficznym

Usługi

Ocena dopuszczająca (2)

Uczeń:

• klasyfikuje usługi według różnych systemów

• charakteryzuje usługi podstawowe i usługi wyspecjalizowane

• wymienia rodzaje transportu i kryteria jego podziału

• podaje czynniki rozwoju transportu

• wyjaśnia znaczenie terminu łączność

• przedstawia podział łączności

• wymienia przejawy kształtowania się społeczeństwa informacyjnego

• wyjaśnia, czym jest kapitał ludzki

• przedstawia wydatki państwa na edukację w wybranych krajach

• wymienia państwa przeznaczające największe nakłady na działalność badawczo-rozwojową

• wymienia największe banki świata

• wyjaśnia znaczenie terminów: handel zagraniczny, eksport, import, reeksport, bilans handlowy

• wymienia przedmioty handlu międzynarodowego

• wyjaśnia znaczenie terminu turystyka

• wymienia kraje, z których przyjeżdża do Polski najwięcej turystów

• podaje czynniki wpływające na atrakcyjność turystyczną

• wymienia regiony najczęściej odwiedzane przez turystów

• wskazuje na mapie główne regiony turystyczne Europy

Ocena dostateczna (3)

Uczeń:

• omawia zróżnicowanie sektora usługowego na świecie

• omawia czynniki rozwoju transportu w Polsce

• wymienia elementy infrastruktury transportowej

• wskazuje miejsce łączności w PKD

• omawia rozwój łączności

• wymienia czynniki wpływające na innowacyjność i rozwój gospodarki opartej na wiedzy

• wymienia główne centra finansowe na świecie

• podaje czynniki wpływające na rozwój handlu międzynarodowego

• wyjaśnia, na czym polega międzynarodowy przepływ kapitału między państwami

• omawia kierunki międzynarodowej wymiany towarowej

• wymienia głównych partnerów handlowych Polski

• omawia rozwój ruchu turystycznego na świecie

• charakteryzuje wybrany region turystyczny świata

• omawia udział poszczególnych regionów świata w ogólnej liczbie przyjazdów turystycznych

Ocena dobra (4)

Uczeń:

• porównuje zatrudnienie w sektorze usługowym w Polsce ze strukturą zatrudnienia w usługach w wybranych krajach świata

• opisuje transport: samochodowy, kolejowy, morski, wodny śródlądowy, lotniczy i przesyłowy na świecie

• przedstawia wady i zalety poszczególnych rodzajów transportu

• omawia rozwój telefonii i zróżnicowanie jego poziomu na świecie

• omawia kształtowanie się społeczeństwa informacyjnego

• omawia cechy gospodarki opartej na wiedzy

• wyjaśnia znaczenie kapitału ludzkiego w rozwoju gospodarczym

• opisuje dostęp do usług edukacyjnych w wybranych krajach

• omawia dostęp do usług bankowych w wybranych krajach

• opisuje wpływ usług ubezpieczeniowych na życie człowieka

• omawia cele Światowej Organizacji Handlu (WTO)

• omawia na podstawie mapy zróżnicowanie przestrzenne obrotów handlu zagranicznego

• przedstawia strukturę towarową wymiany handlowej w wybranych krajach

• omawia strukturę handlu zagranicznego Polski

• przedstawia główne założenia działalności Światowej Organizacji Sprawiedliwego Handlu (WFTO)

• przedstawia przyczyny szybkiego rozwoju turystyki na świecie

• omawia czynniki wpływające na atrakcyjność turystyczną

• opisuje atrakcyjność turystyczną wybranych regionów turystycznych świata

• przedstawia ograniczenia w rozwoju turystyki

Ocena bardzo dobra (5)

Uczeń:

• analizuje zróżnicowanie gęstości sieci dróg i sieci linii kolejowych na świecie

• charakteryzuje uwarunkowania rozwoju transportu: samochodowego, kolejowego, morskiego, wodnego śródlądowego, lotniczego i przesyłowego na świecie

• przedstawia zróżnicowanie udziału poszczególnych rodzajów transportu w strukturze przewozów w wybranych krajach

• przedstawia rozwój telekomunikacji komputerowej i zróżnicowanie jego poziomu na świecie

• przedstawia prawidłowości w zakresie zróżnicowania dostępu do internetu na świecie

• omawia rolę telekomunikacji komputerowej w kształtowaniu społeczeństwa informacyjnego

• omawia pozytywne i negatywne skutki kształtowania się społeczeństwa informacyjnego

• wyjaśnia, na czym polega wsparcie udzielane młodym, innowacyjnym przedsiębiorstwom – start-upom– przez inkubatory przedsiębiorczości i akceleratory biznesu

• przedstawia prawidłowości przestrzenne w zakresie dostępu do usług edukacyjnych i finansowych na świecie

• wykazuje związek między nakładami na prace badawczo-rozwojowe a poziomem rozwoju społeczno- -gospodarczego państwa

• omawia rolę usług w handlu międzynarodowym

• analizuje handel międzynarodowy w ujęciu globalnym: podaje wartość światowych obrotów handlu międzynarodowego, opisuje strukturę towarową, wymienia najważniejszych eksporterów i importerów

• opisuje skutki rozwoju turystyki na świecie

• omawia usługi turystyczne w Polsce

• podaje przykłady skutków rozwoju turystyki w swoim regionie

• przedstawia najważniejsze miejsca pielgrzymkowe różnych religii na świecie i w Polsce oraz omawia znaczenie miejsc świętych dla wyznawców poszczególnych religii

Ocena celująca (6)

Uczeń:

• omawia znaczenie transportu i łączności w rozwoju społeczno- -gospodarczym świata i w życiu codziennym

• omawia zmiany roli poszczególnych rodzajów transportu wraz z rozwojem społeczno-gospodarczym kraju

• przedstawia zróżnicowanie poziomu innowacyjności gospodarek państw UE na podstawie Europejskiego Rankingu Innowacyjności

• omawia rolę giełd w światowym systemie finansowym i gospodarce państw

• opisuje znaczenie handlu międzynarodowego dla rozwoju społeczno-gospodarczego świata

• omawia zasady sprawiedliwego handlu i wyjaśnia, dlaczego należy ich przestrzegać

• wyjaśnia, jaki wpływ wywiera turystyka na gospodarkę i społeczeństwo krajów wysoko i słabo rozwiniętych

• omawia znaczenie usług turystycznych dla rozwoju społeczno- -gospodarczego świata

Wpływ człowieka na środowisko

Ocena dopuszczająca (2)

Uczeń:

• wyjaśnia znaczenie terminów: środowisko przyrodnicze, środowisko geograficzne, antropopresja

• podaje przykłady konfliktów ekologicznych

• wymienia źródła zanieczyszczeń atmosfery spowodowane działalnością człowieka

• podaje głównych producentów gazów cieplarnianych w Europie

• wymienia rodzaje smogu

• wymienia źródła zanieczyszczeń hydrosfery spowodowane działalnością człowieka

• wyjaśnia znaczenie pojęcia agrotechnika

• wymienia zagrożenia dla środowiska przyrodniczego spowodowane rolnictwem

• wymienia systemy gospodarowania ziemią uprawną

• wymienia rodzaje kopalń i podaje nazwy wydobywanych w nich surowców

• wyjaśnia znaczenie terminu rekultywacja

• podaje przykłady negatywnego wpływu transportu i turystyki na środowisko przyrodnicze

• podaje definicję pojęcia krajobraz kulturowy

• wymienia formy ochrony krajobrazu

• wyjaśnia znaczenie terminów: rekultywacja krajobrazu, renaturalizacja krajobrazu, rewitalizacja krajobrazu

Ocena dostateczna (3)

Uczeń:

• dostrzega konflikt interesów w relacjach człowiek – środowisko przyrodnicze

• wyjaśnia, na czym polega zrównoważony rozwój

• omawia cele zrównoważonego rozwoju

• wymienia najważniejsze zjawiska związane z zanieczyszczeniem atmosfery

• wyróżnia podstawowe rodzaje zanieczyszczeń atmosfery

• wymienia antropogeniczne źródła zanieczyszczeń atmosfery

• podaje przykłady najbardziej zanieczyszczonych ośrodków miejskich w Polsce

• omawia wykorzystywanie wody przez człowieka

• wymienia wielkie inwestycje hydrotechniczne i wskazuje je na mapie

• opisuje wpływ monokultury rolnej na środowisko przyrodnicze

• wyjaśnia, na czym polegają chemizacja i mechanizacja rolnictwa

• omawia metody wydobycia surowców w kopalniach otworowych, głębinowych i odkrywkowych

• podaje przykłady rekultywacji obszarów pogórniczych w Polsce

• wymienia elementy środowiska geograficznego, które podlegają negatywnemu wpływowi transportu

• podaje główne zagrożenia dynamicznego rozwoju turystki dla środowiska przyrodniczego

• wymienia elementy krajobrazu kulturowego miejskiego i krajobrazu kulturowego wiejskiego

• podaje przykłady rekultywacji, renaturalizacji i rewitalizacji obszarów zdegradowanych w Polsce

Ocena dobra (4)

Uczeń:

• omawia przyczyny nasilania się konfliktu w relacji człowiek – środowisko przyrodnicze

• opisuje zasady zrównoważonego rozwoju

• wyjaśnia, w jaki sposób powstaje nadmierny efekt cieplarniany i omawia jego wpływ na globalne ocieplenie

• opisuje mechanizm powstawania dziury ozonowej

• wyjaśnia powstawanie smogu

• omawia emisję dwutlenku węgla na świecie oraz tlenków siarki i azotu UE

• wyjaśnia, w jaki sposób działalność gospodarcza człowieka narusza stosunki wodne

• omawia wpływ chemizacji i mechanizacji rolnictwa na środowisko przyrodnicze

• wyjaśnia, na czym polega melioracja

• wymienia negatywne skutki działalności górniczej w poszczególnych rodzajach kopalń

• wyjaśnia, jak powstaje lej depresyjny

• opisuje, na czym polega rekultywacja terenów pogórniczych

• omawia wpływ transportu na zanieczyszczenie powietrza, wód i gleby, a także na przekształcenie krajobrazu oraz florę i faunę

• opisuje wpływ działalności turystycznej na środowisko geograficzne

• omawia proces degradacji krajobrazu miejskiego

• opisuje działania człowieka prowadzące do degradacji krajobrazu wiejskiego

• omawia rodzaje i cele działań rewitalizacyjnych

Ocena bardzo dobra (5)

Uczeń:

• podaje przykłady racjonalnego gospodarowania zasobami środowiska przyrodniczego

• wymienia międzynarodowe dokumenty dotyczące zrównoważonego rozwoju

• porównuje smog fotochemiczny ze smogiem siarkowym

• przedstawia sposoby zapobiegania smogowi

• omawia przyrodnicze skutki budowy zapór wodnych

• opisuje proces zanikania jeziora Czad

• omawia wpływ nadmiernego wypasu zwierząt na środowisko przyrodnicze

• wymienia etapy pustynnienia

• przedstawia pozytywne i negatywne skutki melioracji

• wyjaśnia wpływ działalności górniczej na środowisko przyrodnicze

• opisuje kierunki rekultywacji terenów pogórniczych i podaje ich przykłady

• analizuje wpływ transportu na człowieka

• omawia zasady zrównoważonej turystyki

• wymienia czynniki zagrażające krajobrazom kulturowym na świecie i w Polsce

• określa rolę planowania przestrzennego w kształtowaniu i ochronie krajobrazu kulturowego

• wymienia przykłady proekologicznych rozwiązań w działalności rolniczej, przemysłowej oraz usługowej na wybranych obszarach

Ocena celująca (6)

Uczeń:

• opisuje konflikty ekologiczne w swojej okolicy, wymienia przyczyny nasilania się tego procesu

• podaje propozycje sposobów rozwiązania konfliktów w relacji człowiek – środowisko

• omawia wpływ zanieczyszczeń powietrza na ludzki organizm

• ocenia wpływ wielkich inwestycji hydrologicznych na środowisko geograficzne

• przedstawia działania człowieka mające na celu zapobieganie zanieczyszczaniu wód oraz zmniejszanie stopnia ich zanieczyszczenia

• analizuje na przykładach ze świata i z Polski wpływ działalności rolniczej na środowisko przyrodnicze

• analizuje wpływ wybranej kopalni na środowisko przyrodnicze

• podaje przykłady negatywnych skutków rozwoju turystyki we własnym regionie

• przedstawia przykłady realizacji zasad zrównoważonej turystyki

• prezentuje działania służące ochronie krajobrazu kulturowego

• omawia przykład rekultywacji, renaturalizacji lub rewitalizacji krajobrazu w swojej okolicy

NOWE Oblicza geografii – zakres rozszerzony, część 3:

I. Zróżnicowanie środowiska przyrodniczego Polski

Ocena dopuszczająca (2)

Uczeń:

• podaje powierzchnię Polski oraz długość jej granic lądowych i morskich

• wymienia państwa graniczące z Polską i wskazuje je na mapie

• wyjaśnia znaczenie terminów: wyłączna strefa ekonomiczna, wody terytorialne, morskie wody wewnętrzne

• wskazuje na mapie geometryczny środek Polski

• wyjaśnia znaczenie terminu region fizycznogeograficzny

• wymienia na podstawie mapy geologicznej trzy wielkie struktury geologiczne, w których granicach leży terytorium Polski

• przedstawia podział dziejów Ziemi na ery i okresy

• przedstawia podział surowców mineralnych ze względu na zastosowanie

• podaje nazwy i wysokości kulminacji w poszczególnych pasach rzeźby terenu

• wymienia pasy rzeźby terenu w Polsce i wskazuje ich zasięg na mapie

• wymienia formy polodowcowe występujące na obszarze Polski

• wymienia klimatyczne pory roku

• wymienia czynniki wpływające na klimat Polski

• podaje średnie wartości temperatury powietrza, średnie roczne sumy opadów atmosferycznych i długość okresu wegetacyjnego oraz określa częstość kierunków wiatru i liczbę dni z silnym wiatrem w Polsce na podstawie map tematycznych

• wyjaśnia, czym jest bilans wodny

• wymienia główne cechy sieci rzecznej w Polsce na podstawie mapy

• wskazuje na mapie zlewiska i dorzecza głównych rzek Polski

• wyjaśnia znaczenie terminu jeziorność

• wymienia najmniejsze i największe jeziora w Polsce i wskazuje je na mapie

• wymienia największe sztuczne zbiorniki w Polsce i wskazuje je na mapie

• opisuje położenie Morza Bałtyckiego

• podaje nazwy państw położonych nad Morzem Bałtyckim

• wymienia wyspy Morza Bałtyckiego i podaje ich przynależność państwową

• wymienia typy wybrzeży Morza Bałtyckiego

• odczytuje z mapy średnie wartości zasolenia oraz temperatury powierzchniowej warstwy wody w Bałtyku

Ocena dostateczna (3)

Uczeń:

• wymienia na podstawie mapy najdalej wysunięte punkty w Polsce oraz podaje ich współrzędne geograficzne

• opisuje przebieg granic Polski na podstawie mapy ogólnogeograficznej

• podaje nazwy megaregionów i prowincji Polski i wskazuje je na mapie

• wymienia jednostki tektoniczne występujące na obszarze Polski

• podaje przykłady najważniejszych wydarzeń geologicznych w poszczególnych erach i okresach

• wskazuje na mapie rozmieszczenie głównych surowców mineralnych Polski

• podaje cechy ukształtowania powierzchni Polski

• odczytuje informacje z krzywej hipsograficznej Polski

• omawia zasięgi zlodowaceń na obszarze Polski na podstawie mapy

• omawia cechy klimatu Polski na podstawie map klimatycznych i klimatogramów

• wyjaśnia różnice między astronomicznymi, kalendarzowymi i klimatycznymi porami roku

• wskazuje obszary nadwyżek i niedoborów wody w Polsce

• przedstawia zróżnicowanie gęstości sieci rzecznej w Polsce na podstawie map tematycznych

• opisuje rozmieszczenie jezior w Polsce

• porównuje powierzchnię i głębokość głównych jezior Polski na podstawie danych statystycznych

• przedstawia cechy Morza Bałtyckiego na podstawie mapy tematycznej

• omawia zróżnicowanie zasolenia i temperatury powierzchniowej warstwy wody w Bałtyku

• opisuje florę i faunę Bałtyku

Ocena dobra (4)

Uczeń:

• przedstawia charakterystyczne cechy położenia fizycznogeograficznego, matematyczno - geograficznego i geopolitycznego Polski

• podaje nazwy podprowincji Polski i wskazuje je na mapie

• opisuje jednostki tektoniczne występujące na obszarze Polski

• omawia najważniejsze wydarzenia z przeszłości geologicznej Polski na podstawie tabeli stratygraficznej

• omawia znaczenie gospodarcze głównych surowców mineralnych Polski (węgla kamiennego, węgla brunatnego, rud miedzi i soli kamiennej)

• wymienia czynniki wpływające na ukształtowanie powierzchni Polski

• omawia rozmieszczenie form polodowcowych na obszarze Polski na podstawie mapy

• podaje różnice między krajobrazem młodoglacjalnym a krajobrazem staroglacjalnym

• przedstawia wpływ mas powietrza na pogodę w Polsce

• omawia zróżnicowanie przestrzenne temperatury powietrza, opadów atmosferycznych, okresu wegetacyjnego i wiatrów w Polsce

• charakteryzuje zasoby wodne Polski

• analizuje bilans wodny Polski w roku hydrologicznym

• opisuje przyczyny niedoborów wody w Polsce

• podaje przyczyny powstawania powodzi w Polsce

• charakteryzuje główne typy genetyczne jezior Polski na wybranych przykładach

• przedstawia typy sztucznych zbiorników wodnych i podaje ich przykłady

• omawia genezę Morza Bałtyckiego na podstawie map tematycznych

• omawia czynniki wpływające na temperaturę wód powierzchniowych Morza Bałtyckiego na podstawie mapy

• podaje przyczyny zróżnicowania zasolenia wód Morza Bałtyckiego na podstawie mapy

Ocena bardzo dobra (5)

Uczeń:

• ocenia konsekwencje położenia fizycznogeograficznego, matematyczno - geograficznego i geopolitycznego Polski

• przedstawia charakterystyczne cechy makroregionu, w którym mieszka

• przedstawia przebieg strefy T-T na obszarze Polski na podstawie mapy geologicznej

• omawia znaczenie gospodarcze surowców mineralnych Polski

• wyjaśnia przyczyny zróżnicowania rozmieszczenia surowców mineralnych w Polsce

• charakteryzuje pasy rzeźby terenu

• wyjaśnia, czym jest klimat peryglacjalny

• wykazuje wpływ poszczególnych czynników klimatycznych na klimat Polski

• przedstawia przyczyny i skutki niedoboru wody w wybranych regionach Polski

• wymienia rodzaje powodzi występujących w Polsce

• podaje przyczyny zróżnicowania gęstości sieci rzecznej w Polsce

• omawia znaczenie jezior w Polsce

• omawia funkcje sztucznych zbiorników w Polsce

• charakteryzuje linię brzegową i typy wybrzeży Morza Bałtyckiego

• omawia formy ochrony Morza Bałtyckiego

Ocena celująca (6)

Uczeń:

• analizuje zmiany terytorium oraz granic państwa polskiego na przestrzeni dziejów

• przedstawia kryteria regionalizacji fizycznogeograficznej

• przedstawia budowę geologiczną Polski na tle struktur geologicznych Europy

• uzasadnia stwierdzenia, że Polska odznacza się skomplikowaną budową geologiczną

• wyjaśnia uwarunkowania tworzenia się i występowania złóż surowców mineralnych

• omawia występowanie głównych surowców mineralnych w regionie, w którym mieszka, i wyjaśnia, jak powstały ich złoża

• identyfikuje związki między budową geologiczną Polski a głównymi cechami ukształtowania powierzchni

• porównuje ukształtowanie powierzchni Polski z ukształtowaniem innych europejskich krajów

• omawia procesy, które zachodziły na obszarach występowania klimatu peryglacjalnego i wyjaśnia ich wpływ na obecne ukształtowanie powierzchni Polski

• analizuje zróżnicowanie klimatyczne Polski

• przedstawia gospodarcze konsekwencje długości trwania okresu wegetacyjnego w różnych regionach Polski

• analizuje zasoby wodne w regionie, w którym mieszka, na podstawie różnych źródeł informacji

• wykazuje na przykładach zależność sieci rzecznej od budowy geologicznej i rzeźby terenu

• podaje przyczyny nierównomiernego rozmieszczenia jezior w Polsce

• wyjaśnia przyczyny dużej koncentracji sztucznych zbiorników w południowej części Polski

• przedstawia i ocenia stan środowiska przyrodniczego wód Bałtyku

• proponuje działania ograniczające ilość zanieczyszczeń przedostających się do Bałtyku

II. Związki między elementami środowiska przyrodniczego

Ocena dopuszczająca (2)

Uczeń:

• opisuje położenie i obszar Tatr

• wskazuje na mapie przebieg granicy między Tatrami Wysokimi a Tatrami Zachodnimi

• wymienia piętra klimatyczno-roślinne w Tatrach

• wymienia góry średnie i góry niskie w Polsce

• opisuje położenie gór średnich i niskich

• wyjaśnia znaczenie terminu flisz karpacki

• wymienia główne rzeki Sudetów na podstawie mapy

• omawia położenie Gór Świętokrzyskich

• wyjaśnia znaczenie terminu gołoborza

• opisuje położenie i obszar pasa wyżyn

• wyróżnia główne jednostki w pasie wyżyn i wskazuje je na mapie

• opisuje położenie i obszar nizin

• wymienia główne rzeki i sztuczne zbiorniki wodne pasa nizin

• wymienia nazwy parków narodowych pasa nizin

• wskazuje na mapie duże aglomeracje w pasie nizin

• opisuje położenie i obszar pasa pojezierzy

• wymienia regiony wchodzące w skład pojezierzy

• wymienia największe kompleksy leśne pojezierzy i podaje nazwy krain, na których obszarze się one znajdują

• wymienia największe jeziora pasa pojezierzy i wskazuje je na mapie

• opisuje położenie, obszar i granice pasa pobrzeży

• wyróżnia krainy wchodzące w skład pasa pobrzeży

• wymienia nadmorskie miejscowości i podaje ich funkcje

Ocena dostateczna (3)

Uczeń:

• wymienia czynniki wpływające na krajobraz Tatr

• przedstawia podział Tatr

• wymienia formy rzeźby wysokogórskiej

• charakteryzuje wody powierzchniowe Tatr

• opisuje świat zwierząt w Tatrach

• opisuje florę i faunę Bieszczad

• wymienia pasma górskie Sudetów

• opisuje klimat i roślinność Sudetów

• omawia warunki klimatyczne występujące w Górach Świętokrzyskich

• opisuje rzeźbę krasową na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej na podstawie infografiki

• wymienia główne surowce mineralne występujące na wyżynach

• podaje cechy krajobrazu staroglacjalnego

• charakteryzuje wody powierzchniowe w pasie nizin

• omawia warunki klimatyczne występujące w pasie nizin

• wymienia najważniejsze elementy środowiska przyrodniczego parków narodowych pasa nizin

• podaje cechy krajobrazu młodoglacjalnego na obszarze pojezierzy

• opisuje warunki klimatyczne występujące na pojezierzach

• opisuje cechy krajobrazu pasa pobrzeży

• wymienia czynniki rzeźbotwórcze wpływające na rzeźbę poszczególnych regionów pasa pobrzeży

• charakteryzuje wody powierzchniowe w pasie pobrzeży

Ocena dobra (4)

Uczeń:

• wymienia formy polodowcowe i formy krasowe występujące w Tatrach

• wymienia cechy klimatu Tatr

• charakteryzuje działalność gospodarczą w Tatrach

• opisuje korzyści i zagrożenia związane z rozwojem turystyki w Tatrach

• omawia piętrowość roślinną w Bieszczadach

• omawia cechy środowiska przyrodniczego Sudetów

• wymienia skały dominujące w budowie geologicznej poszczególnych pasm sudeckich

• charakteryzuje poszczególne pasma Sudetów

• charakteryzuje krajobraz gór niskich

• omawia cechy środowiska przyrodniczego Gór Świętokrzyskich

• charakteryzuje cechy środowiska przyrodniczego pasa wyżyn

• opisuje zlodowacenia na obszarze pasa nizin

• przedstawia rzeźbę pasa nizin

• charakteryzuje gleby równin staroglacjalnych na podstawie profili glebowych

• omawia zlodowacenia na obszarze pojezierzy

• omawia wpływ lądolodu na rzeźbę pojezierzy

• charakteryzuje użytkowanie terenu na pojezierzach

• przedstawia czynniki wpływające na rzeźbę pasa pobrzeży

• charakteryzuje środowisko przyrodnicze poszczególnych regionów pasa pobrzeży

• charakteryzuje typy wybrzeży Morza Bałtyckiego

• omawia wpływ Morza Bałtyckiego na klimat pobrzeży

• opisuje działalność gospodarczą w pasie pobrzeży

Ocena bardzo dobra (5)

Uczeń:

• omawia budowę geologiczną Tatr na podstawie schematu

• omawia wpływ procesów zewnętrznych na rzeźbę Tatr

• porównuje środowisko przyrodnicze Tatr Wysokich ze środowiskiem przyrodniczym Tatr Zachodnich

• omawia budowę geologiczną Sudetów jako przykładu gór zrębowych

• omawia budowę geologiczną Gór Świętokrzyskich

• charakteryzuje dzieje geologiczne pasa wyżyn

• opisuje zróżnicowanie środowiska przyrodniczego pasa wyżyn

• przedstawia warunki powstawania węgla kamiennego

• wyjaśnia wpływ lądolodu na środowisko nizin

• omawia proces powstawania pradolin i ich przebieg na obszarze pasa nizin na podstawie mapy

• wyjaśnia genezę pól wydmowych występujących w pasie nizin

• porównuje warunki klimatyczne Niziny Śląskiej z warunkami klimatycznymi Niziny Północnopodlaskiej

• omawia wpływ budowy geologicznej na występowanie surowców mineralnych i wód głębinowych w pasie nizin

• omawia wpływ budowy geologicznej pojezierzy na gleby i roślinność

• omawia zależności między poszczególnymi elementami środowiska przyrodniczego w pasie pojezierzy

• opisuje etapy powstawania delty Wisły na obszarze Żuław Wiślanych

• omawia procesy powstawania mierzei i klifu na podstawie schematu

• charakteryzuje środowisko przyrodnicze Żuław Wiślanych

Ocena celująca (6)

Uczeń:

• omawia rozmieszczenie lodowców w Tatrach w plejstocenie na podstawie dostępnych źródeł informacji

• przedstawia czynniki decydujące o zmianach szaty roślinnej wraz ze wzrostem wysokości nad poziomem morza

• porównuje granice pięter klimatyczno-roślinnych w Sudetach i Tatrach

• przedstawia różnice między cechami środowiska przyrodniczego Sudetów, Gór Świętokrzyskich i Bieszczad

• opisuje wpływ skał węglanowych i lessowych na inne elementy środowiska przyrodniczego

• opisuje czynniki przyrodnicze, które wpłynęły na gospodarowanie w pasie wyżyn

• wyjaśnia związek między budową geologiczną nizin a zagospodarowaniem tego obszaru

• przedstawia zależność między budową geologiczną pojezierzy a ich zagospodarowaniem

• porównuje krajobraz młodoglacjalny z krajobrazem staroglacjalnym (uwzględnia między innymi wysokości bezwzględne, formy terenu i wody powierzchniowe)

• omawia podobieństwa i różnice między środowiskiem przyrodniczym pojezierzy a środowiskiem przyrodniczym pobrzeży

III. Krajobrazy Polski

Ocena dopuszczająca (2)

Uczeń:

• wyjaśnia znaczenie terminu krajobraz

• wymienia czynniki kształtujące wybrane typy krajobrazów

• wymienia cechy krajobrazu przyrodniczego

• podaje przykłady krajobrazu przyrodniczego

• wyjaśnia znaczenie terminu krajobraz kulturowy

• podaje przykłady krajobrazu kulturowego

• wymienia cechy krajobrazu mozaikowego

Ocena dostateczna (3)

Uczeń:

• wymienia elementy krajobrazu

• wymienia typy krajobrazów przyrodniczych i podaje ich przykłady

• opisuje krajobraz leśny zbliżony do pierwotnego na przykładzie Puszczy Białowieskiej

• wymienia cechy krajobrazu górskiego ponad granicą lasu, torfowisk wysokich i muraw na przykładzie Karkonoszy

• podaje główne cechy krajobrazu turni na przykładzie Tatr

• podaje cechy krajobrazu kulturowego

• podaje cechy krajobrazu wiejskiego na przykładzie Roztocza

• podaje cechy krajobrazu małomiasteczkowego na przykładzie Tykocina

• wymienia elementy krajobrazu komunikacyjnego na podstawie fotografii

Ocena dobra (4)

Uczeń:

• przedstawia podział krajobrazów ze względu na stopień przekształcenia środowiska

• porównuje krajobraz przyrodniczy z krajobrazem kulturowym

• charakteryzuje krajobrazy przyrodniczo-kulturowe

• charakteryzuje krajobrazy jeziorne i bagienno-łąkowe i podaje obszary ich występowania

• opisuje cechy krajobrazu podmiejskiego i rezydencjalnego na przykładzie podwarszawskich miejscowości

• opisuje cechy krajobrazu przemysłowego na wybranym przykładzie

Ocena bardzo dobra (5)

Uczeń:

• charakteryzuje krajobrazy wyróżnione ze względu na rzeźbę terenu

• charakteryzuje czynniki zagrażające krajobrazom

• przedstawia główne cechy wybranych krajobrazów przyrodniczych

• wymienia czynniki wpływające na zachowanie krajobrazów zbliżonych do pierwotnych

• charakteryzuje krajobraz kulturowy wielkich miast Polski na przykładzie Warszawy

• charakteryzuje krajobraz górniczy na przykładzie kopalni w Bełchatowie

Ocena celująca (6)

Uczeń:

• omawia rolę krajobrazu w życiu człowieka

• opisuje krajobraz dominujący w regionie, w którym mieszka, oraz ocenia stopień jego przekształcenia w wyniku antropopresji

• rozpoznaje na podstawie materiałów źródłowych, np. map, fotografii i obrazów satelitarnych, wybrane krajobrazy przyrodnicze i kulturowe

• prezentuje przykłady działań służących zachowaniu walorów krajobrazów przyrodniczych i kulturowych oraz zapobieganiu ich degradacji

IV. Ludność i urbanizacja w Polsce

Ocena dopuszczająca (2)

Uczeń:

• podaje aktualną liczbę ludności w Polsce

• wymienia województwa w Polsce i wskazuje je na mapie

• wyjaśnia znaczenie terminu depopulacja

• wymienia obszary w Polsce o dodatnim i ujemnym współczynniku przyrostu naturalnego na podstawie mapy

• wyjaśnia znaczenie terminu współczynnik dzietności

• wymienia obszary o najwyższym wskaźniku starości demograficznej

• wyjaśnia znaczenie terminu współczynnik feminizacji

• podaje cechy piramidy wieku i płci ludności Polski

• podaje wartość wskaźnika gęstości zaludnienia w Polsce

• wymienia regiony silnie i słabo zaludnione na podstawie mapy gęstości zaludnienia

• wymienia obszary o dodatnim i ujemnym saldzie migracji wewnętrznych w Polsce

• wymienia państwa, w których żyje najliczniejsza Polonia, i wskazuje je na mapie

• wyjaśnia znaczenie terminów mniejszość narodowa i mniejszość etniczna

• wymienia mniejszości narodowe i mniejszości etniczne w Polsce

• wyjaśnia znaczenie terminu region etnograficzny

• wymienia regiony etnograficzne na podstawie mapy

• wymienia ekonomiczne grupy wiekowe ludności

• wyjaśnia znaczenie terminu aktywność ekonomiczna

• omawia strukturę ludności Polski według aktywności ekonomicznej na podstawie danych statystycznych

• wymienia sektory gospodarki

• wyjaśnia znaczenie terminów podaż pracy i popyt na pracę

• wymienia wskaźniki dotyczące oceny poziomu życia ludności

• wyjaśnia znaczenie terminu ubóstwo

• wymienia wskaźniki ubóstwa

• wymienia organy władzy publicznej wybierane w demokratycznych wyborach w Polsce

• wymienia główne opcje polityczne w Polsce

• wymienia województwa o wysokim i o niskim wskaźniku urbanizacji

• wymienia miasta według grup wielkościowych na podstawie wykresu

• wymienia najludniejsze miasta Polski i wskazuje na mapie

• wymienia cechy wiejskiej sieci osadniczej

• wymienia wybrane typy genetyczne kształtów wsi

Ocena dostateczna (3)

Uczeń:

• analizuje zmiany liczby ludności w Polsce w danym przedziale czasowym

• oblicza wskaźnik dynamiki zmian liczby ludności

• przedstawia trójstopniowy podział administracyjny Polski

• oblicza współczynnik przyrostu naturalnego na wybranym przykładzie

• przedstawia przestrzenne zróżnicowanie wskaźnika starości demograficznej na podstawie mapy

• przedstawia regionalne zróżnicowanie współczynnika feminizacji na podstawie mapy

• oblicza współczynnik feminizacji

• podaje przyczyny zróżnicowania rozmieszczenia ludności w Polsce

• oblicza wskaźnik gęstości zaludnienia

• podaje przyczyny migracji wewnętrznych w Polsce

• omawia współczynnik salda migracji wewnętrznych w Polsce na podstawie mapy

• wymienia państwa, do których migrują Polacy w XXI w.

• oblicza współczynnik przyrostu rzeczywistego

• podaje główne kierunki i wielkość współczesnych emigracji Polaków

• przedstawia współczesną strukturę narodowościowo-etniczną w Polsce na podstawie danych statystycznych

• przedstawia zróżnicowanie etnograficzne ludności Polski na podstawie materiałów źródłowych

• wymienia mierniki poziomu aktywności zawodowej ludności Polski

• podaje przyczyny zmian w strukturze zatrudnienia ludności Polski

• wymienia czynniki wpływające na poziom życia

• wyjaśnia różnice między referendami ogólnokrajowymi a referendami lokalnymi

• omawia wskaźnik urbanizacji w Polsce i jego regionalne zróżnicowanie na podstawie danych statystycznych i mapy tematycznej

• omawia funkcje polskich miast i podaje ich przykłady

• podaje przykłady aglomeracji miejskich

• podaje różnice między aglomeracją monocentryczną a aglomeracją policentryczną

• wyjaśnia znaczenie terminu inteligentne miasta i podaje przykłady inteligentnych miast

• wyjaśnia, na czym polega gettoizacja przestrzeni miejskiej

• podaje wady i zalety życia na wsi

Ocena dobra (4)

Uczeń:

• omawia zmiany liczby ludności Polski po II wojnie światowej

• omawia skutki depopulacji

• analizuje współczynnik przyrostu naturalnego w Polsce w wybranych latach na podstawie wykresu

• omawia współczynnik dzietności w Polsce na podstawie wykresu

• podaje przyczyny zmian przyrostu naturalnego w Polsce w ostatnich trzech dekadach

• podaje przyczyny starzenia się polskiego społeczeństwa

• omawia wpływ czynników przyrodniczych na rozmieszczenie ludności w Polsce na podstawie map tematycznych

• omawia zróżnicowanie przestrzenne salda migracji wewnętrznych w Polsce

• omawia przyczyny migracji zagranicznych w Polsce w ujęciu historycznym

• omawia wielkość migracji zagranicznych na pobyt stały w Polsce na podstawie wykresu

• przedstawia przestrzenne zróżnicowanie mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce

• charakteryzuje wybrane grupy etnograficzne w Polsce

• przedstawia współczesną strukturę narodowościowo-etniczną w Polsce

• charakteryzuje mierniki poziomu aktywności zawodowej ludności Polski

• omawia formy zatrudnienia w Polsce

• przedstawia rozkład wysokości wynagrodzeń brutto w Polsce na podstawie wykresu i mapy tematycznej

• analizuje zróżnicowanie bezrobocia w Polsce na podstawie mapy

• omawia zróżnicowanie regionalne wskaźników dotyczących poziomu życia w Polsce na podstawie map tematycznych

• porównuje subiektywny wskaźnik poziomu zadowolenia z życia w miastach i na wsi na podstawie danych statystycznych

• analizuje frekwencję wyborczą w Polsce na podstawie wykresu

• przedstawia preferencje wyborcze Polaków na podstawie wykresu

• wyjaśnia uwarunkowania współczesnych procesów urbanizacyjnych w Polsce

• przedstawia przestrzenne zróżnicowanie procesów urbanizacyjnych w Polsce na podstawie danych statystycznych

• opisuje czynniki warunkujące jakość życia w polskich miastach

• charakteryzuje geniusloci miasta

• charakteryzuje wybrane typy genetyczne kształtów wsi w Polsce

• omawia cechy strefy podmiejskiej

• wskazuje negatywne skutki rozwoju strefy podmiejskiej

Ocena bardzo dobra (5)

Uczeń:

• analizuje regionalne zróżnicowanie dynamiki zmian liczby ludności na podstawie danych statystycznych

• przedstawia zmiany przyrostu naturalnego w Polsce w drugiej połowie XX w. i na początku XXI w.na podstawie wykresu

• charakteryzuje zachowania prokreacyjne Polaków i przestrzenne zróżnicowanie tych zachowań

• wykazuje związek zachowań prokreacyjnych Polaków z uwarunkowaniami społeczno-kulturowymi

• wyjaśnia zmiany kształtu piramidy wieku i płci ludności Polski oraz porównuje ją z piramidami wieku i płci ludności innych państw

• wykazuje wpływ czynników społeczno-ekonomicznych i historyczno-politycznych na rozmieszczenie ludności w Polsce na podstawie dostępnych źródeł informacji

• omawia skutki nierównomiernego rozmieszczenia ludności w Polsce

• przedstawia główne motywy migracji Polaków na początku XXI w.

• analizuje przyrost rzeczywisty ludności Polski i jego składowe na podstawie wykresu

• wyjaśnia przyczyny zróżnicowania etnograficznego ludności Polski

• porównuje wartości współczynnika aktywności zawodowej i stopy bezrobocia w Polsce z wartościami tych wskaźników w wybranych krajach UE

• analizuje zmiany struktury zatrudnienia w Polsce na podstawie danych statystycznych

• wyjaśnia na przykładach przyczyny i skutki bezrobocia w Polsce

• porównuje poziom życia ludności w Polsce z poziomem życia w innych krajachna podstawie dostępnych źródeł informacji

• analizuje przestrzenne zróżnicowanie frekwencji wyborczej w Polsce na podstawie map

• analizuje przestrzenne zróżnicowanie wyników wyborów parlamentarnych na podstawie map

• opisuje na przykładach układy urbanistyczne miast powstałych w różnych okresach historycznych

• przedstawia działania związane z rewitalizacją podupadłych dzielnic miast

• przedstawia zróżnicowanie wiejskiej sieci osadniczej w Polsce na podstawie mapy

• omawia przyczyny zmian w osadnictwie wiejskim w Polsce

• przedstawia demograficzne i społeczne przemiany na obszarach wiejskich

• omawia funkcjonalne i przestrzenne przemiany na obszarach wiejskich

Ocena celująca (6)

Uczeń:

• prognozuje wpływ współczesnych przemian demograficznych w Polsce na rozwój społeczno-gospodarczego kraju

• analizuje zmiany przyrostu naturalnego i przyrostu rzeczywistego ludności Polski na podstawie dostępnych źródeł informacji

• przedstawia działania przeciwdziałające wyludnianiu się niektórych obszarów Polski podejmowane na szczeblu rządowym i samorządowym

• przedstawia przyczyny niewielkiego zróżnicowania narodowo-etnicznego ludności Polski

• wyjaśnia wpływ starzenia się polskiego społeczeństwa na rynek pracy

• opisuje działania państwa na rzecz ograniczania ubóstwa

• analizuje wyniki wyborów w regionie, w którym mieszka, na podstawie danych PKW

• porównuje frekwencję i wyniki ostatnich wyborów do Sejmu RP w regionie, w którym mieszka, z wynikami w całej Polsce

• wyjaśnia wpływ przemian społecznych i gospodarczych na przebieg urbanizacji w Polsce po II wojnie światowej

• omawia przyczyny i konsekwencje gettoizacji przestrzeni miejskiej

• wykazuje zależność między zmianami w osadnictwie wiejskim a przemianami społeczno-gospodarczymi zachodzącymi w Polsce

V. Gospodarka Polski

Ocena dopuszczająca (2)

Uczeń:

• wymienia przyrodnicze warunki rozwoju rolnictwa

• wymienia pozaprzyrodnicze czynniki rozwoju rolnictwa

• wyjaśnia znaczenie terminu rolnictwo ekologiczne

• podaje liczbę ekologicznych gospodarstw w Polsce

• wymienia cechy żywności ekologicznej

• wyjaśnia, na czym polegała transformacja gospodarcza po 1989 r.

• wyjaśnia, na czym polegała restrukturyzacja przemysłu

• wymienia najważniejsze działy przemysłu high-tech w Polsce

• wymienia rodzaje transportu funkcjonujące w Polsce

• wymienia główne porty lotnicze w Polsce

• wymienia główne węzły i terminale transportowe w Polsce i wskazuje je na mapie

• wymienia rodzaje działalności gospodarczej zaliczane do gospodarki morskiej

• wskazuje na mapie główne porty handlowe i pasażerskie na polskim wybrzeżu

• wskazuje na mapie główne porty rybackie na polskim wybrzeżu

• przedstawia walory przyrodnicze sprzyjające rozwojowi turystyki w Polsce

• wymienia główne obszary turystyczne Polski

Ocena dostateczna (3)

Uczeń:

• wymienia obszary w Polsce o najkorzystniejszych warunkach rozwoju rolnictwa

• podaje cechy rolnictwa ekologicznego

• opisuje zmiany liczby gospodarstw ekologicznych w Polsce

• podaje przyczyny nierównomiernego rozmieszczenia zakładów przemysłowych w Polsce

• określa miejsce Polski w światowej produkcji przemysłowej na podstawie danych statystycznych

• wymienia czynniki decydujące o lokalizacji zakładów przemysłu zaawansowanych technologii w Polsce

• opisuje zróżnicowanie gęstości dróg kołowych według województw oraz przebieg autostrad i dróg ekspresowych w Polsce

• opisuje zróżnicowanie gęstości sieci kolejowej w Polsce

• wymienia grupy ładunkowe, w których przeładunku specjalizują się poszczególne porty morskie

• przedstawia walory kulturowe sprzyjające rozwojowi turystyki w Polsce

Ocena dobra (4)

Uczeń:

• omawia rolę rolnictwa w polskiej gospodarce

• przedstawia przyrodnicze warunki rozwoju rolnictwa w Polsce na podstawie danych statystycznych

• przedstawia pozaprzyrodnicze czynniki rozwoju rolnictwa w Polsce na podstawie danych statystycznych

• przedstawia rozwój rolnictwa ekologicznego w Polsce po przystąpieniu naszego kraju do UE

• omawia przestrzenne rozmieszczenie gospodarstw ekologicznych w Polsce

• omawia strukturę ekologicznych użytków rolnych

• opisuje cechy socjalistycznej gospodarki

• podaje przyczyny przemian w przemyśle Polski po 1989 r.

• przedstawia uwarunkowania rozwoju przemysłu high-tech w Polsce

• charakteryzuje czynniki decydujące o lokalizacji przemysłu zaawansowanych technologii w Polsce

• przedstawia rozmieszczenie ośrodków przemysłu zaawansowanych technologii w Polsce

• omawia znaczenie działalności badawczo- -rozwojowej w rozwoju przemysłu high-tech

• podaje przyczyny zmian w polskim transporcie w ostatnich trzech dekadach

• opisuje rozwój transportu samochodowego w Polsce

• przedstawia lokalizację sieci tramwajowych oraz systemu metra w Polsce

• omawia czynniki wpływające na rozwój transportu śródlądowego w Polsce

• charakteryzuje transport lotniczy w Polsce

• omawia transport przesyłowy w Polsce

• przedstawia obroty ładunkowe w polskich portach morskich na podstawie danych statystycznych

• ocenia walory przyrodnicze warunkujące rozwój turystyki w Polsce

• przedstawia polskie obiekty znajdujące się na Liście UNESCO

Ocena bardzo dobra (5)

Uczeń:

• omawia regionalne zróżnicowanie przyrodniczych warunków rozwoju rolnictwa na podstawie mapy

• omawia regionalne zróżnicowanie pozaprzyrodniczych czynników rozwoju rolnictwa na podstawie mapy

• przedstawia pozytywne i negatywne skutki rozwoju rolnictwa ekologicznego

• wskazuje cele certyfikacji żywności produkowanej w ramach systemu rolnictwa ekologicznego w Polsce

• przedstawia rozwój i strukturę polskiego przemysłu do II wojny światowej

• przedstawia charakter przemian w polskim przemyśle po 1989 r.

• wyjaśnia skutki przemian w polskim przemyśle po 1989 r.

• porównuje wydatki na działalność badawczo-rozwojową w Polsce z wydatkami na tę działalność w innych krajach UE

• omawia działalność parku technologicznego na przykładzie Pomorskiego Parku Naukowo-Technologicznego Gdynia

• omawia zmiany w polskim transporcie w XX i XXI w.

• podaje przyczyny nierównomiernej gęstości sieci kolejowej na podstawie mapy

• ocenia poziom rozwoju transportu kolejowego w Polsce

• porównuje transport kolejowy i samochodowy w Polsce z transportem kolejowym i samochodowym w Unii Europejskiej

• omawia transport przesyłowy w Polsce

• omawia stan polskiej floty handlowej na podstawie danych statystycznych

• przedstawia przemiany zachodzące w przemyśle stoczniowym w Polsce

• ocenia walory kulturowe warunkujące rozwój turystyki w Polsce

• analizuje stan infrastruktury turystycznej w Polsce

• projektuje trasę wycieczki uwzględniającą atrakcje turystyczne w wybranej miejscowości lub w wybranym regionie

Ocena celująca (6)

Uczeń:

• analizuje wpływ warunków przyrodniczych i czynników pozaprzyrodniczych na możliwości przemian w rolnictwie Polski

• omawia znaczenie rolnictwa ekologicznego w dobie zmian klimatu

• uzasadnia potrzebę kontrolowania gospodarstw produkujących żywność ekologiczną

• przedstawia perspektywy rozwoju przemysłu w Polsce

• ocenia wpływ przystąpienia Polski do UE na rozwój przemysłu w naszym kraju

• określa znaczenie sieci transportu dla gospodarki kraju

• prezentuje wartość obiektów stanowiących dziedzictwo kulturowe Polski na przykładzie wybranego regionu lub szlaku turystycznego

VI. Stan środowiska i jego ochrona w Polsce

Ocena dopuszczająca (2)

Uczeń:

• wymienia rodzaje zanieczyszczeń powietrza

• wyjaśnia, na czym polega eutrofizacja wód

• wyjaśnia znaczenie terminu degradacja gleb

• wyjaśnia, dlaczego należy chronić środowisko przyrodnicze

• wymienia formy ochrony przyrody w Polsce na podstawie mapy

• wymienia parki narodowe w Polsce

• wymienia przykłady gatunków roślin i zwierząt objętych ochroną

Ocena dostateczna (3)

Uczeń:

• podaje przyczyny zanieczyszczenia powietrza w Polsce

• podaje przyczyny zanieczyszczenia wód

• wymienia przyczyny degradacji gleb

• wymienia parki narodowe w Polsce

• wymienia elementy środowiska podlegające ochronie w poszczególnych parkach narodowych w Polsce

• wymienia rodzaje obszarów chronionych w Polsce

• wymienia indywidualne formy ochrony przyrody w Polsce

Ocena dobra (4)

Uczeń:

• omawia stan środowiska przyrodniczego w Polsce i jego zmiany w XX i XXI w.

• wskazuje różnice w składzie ścieków przemysłowych i ścieków komunalnych

• wymienia rodzaje odpadów stanowiących zagrożenie dla środowiska

• omawia wybrane zanieczyszczenia powietrza w Polsce według źródeł ich emisji

• opisuje działania podejmowane na rzecz rekultywacji gleb w Polsce

• prezentuje przykłady działań na rzecz ochrony przyrody podejmowanych w Polsce

• przedstawia przestrzenne rozmieszczenie form ochrony przyrody w Polsce

• opisuje walory środowiskowe poszczególnych parków narodowych w Polsce

Ocena bardzo dobra (5)

Uczeń:

• omawia zmiany stanu środowiska w Polsce w XX i XXI w.

• podaje przyczyny zmniejszania się emisji zanieczyszczeń powietrza w Polsce

• analizuje wielkość produkcji odpadów przemysłowych i komunalnych w Polsce

• prezentuje zadania instytucji powołanych do oceny stanu środowiska

• wyjaśnia, na czym polegają restytucja gatunków i reintrodukcja

• przedstawia międzynarodowe formy ochrony przyrody

Ocena celująca (6)

Uczeń:

• zdobywa informacje dotyczące szkód w środowisku i zanieczyszczeń powierzchni ziemi w regionie, w którym mieszka

• dokonuje analizy stanu środowiska w Polsce i w regionie, w którym mieszka, oraz przedstawia wnioski z tej analizy na podstawie danych statystycznych i aplikacji GIS

• uzasadnia potrzebę ochrony środowiska przyrodniczego Polski

• znajduje w internecie informacje dotyczące form ochrony przyrody w Polsce

VII. Badania i obserwacje terenowe

Ocena dopuszczająca (2)

Uczeń:

• wybiera zakład usługowy lub przedsiębiorstwo, które będzie przedmiotem badań

• wybiera rodzaj usług, które będą oceniane pod kątem dostępności i jakości oraz obszar badań

• wyszukuje strony i portale internetowe, które mogą być pomocneprzy analizie zmian w układzie przestrzennym i wyglądzie zabudowy

• określa cele rewitalizacji

• wyjaśnia, na czym polega analiza SWOT

Ocena dostateczna (3)

Uczeń:

• zbiera informacje o przedsiębiorstwie lub zakładzie usługowym

• przygotowuje ankietę do analizy dostępności usług

• dokonuje obserwacji wybranego terenu i rozpoznaje elementy krajobrazu, sporządza dokumentację fotograficzną oraz notatki

• zbiera informacje niezbędne do analizy zmian w układzie przestrzennym i wyglądzie zabudowy z różnych źródeł dostępnych w internecie

• zbiera informacje na temat pomyślnie przeprowadzonej rewitalizacji obszarów zdegradowanych, np. zurbanizowanych lub poprzemysłowych

• dokonuje wyboru obszaru badań oraz określa zakres analizy SWOT

Ocena dobra (4)

Uczeń:

• analizuje wpływ przedsiębiorstwa przemysłowego lub usługowego na środowisko przyrodnicze najbliższego otoczenia

• zbiera informacje o dostępności usług – wykorzystuje źródła internetowe, dane statystyczne, mapy oraz dane uzyskane podczas obserwacji w terenie

• sporządza plan zagospodarowania przestrzennego wybranego terenu

• dostrzega zmiany układu przestrzennego i zabudowy wybranego obszaru na podstawie zdjęć z różnych okresów i planów archiwalnych

• dokonuje wyboru obszaru wymagającego rewitalizacji

• zbiera informacje do analizy SWOT

Ocena bardzo dobra (5)

Uczeń:

• analizuje wpływ przedsiębiorstwa przemysłowego lub usługowego na rynek pracy i rozwój gospodarczy najbliższego otoczenia

• analizuje dostępność i jakość wybranych usług (np. edukacyjnych, zdrowotnych, rekreacyjnych, handlowych) w najbliższej okolicy

• wyróżnia główne funkcje wybranego terenu

• dokonuje analizy zmian układu przestrzennego i zabudowy wybranego obszaru na podstawie zdjęć z różnych okresów i planów archiwalnych

• identyfikuje problemy występujące na obszarze wymagającym rewitalizacji

• przedstawia wyniki analizy SWOT dla wybranej miejscowości lub dzielnicy dużego miasta

Ocena celująca (6)

Uczeń:

• ocenia wpływ przedsiębiorstwa przemysłowego lub usługowego na środowisko przyrodnicze, rynek pracy, jakość życia ludności i rozwój gospodarczy najbliższego otoczenia

• ocenia dostępność i jakość wybranych usług (np. edukacyjnych, zdrowotnych, rekreacyjnych, handlowych) w najbliższej okolicy

• dokonuje oceny zagospodarowania wybranego terenu

• wyjaśnia zmiany układu przestrzennego i wyglądu zabudowy wybranego terenu

• przedstawia propozycje działań rewitalizacyjnych na wybranym obszarze

OBLICZA GEOGRAFII 4 – zakres rozszerzony

I. Strefowość środowiska przyrodniczego na Ziemi

Ocena dopuszczająca (2)

Uczeń:

- Wyjaśnia, czym są strefowość i astrefowość
- podaje przykłady strefowych zjawisk przyrodniczych na Ziemi
- wyróżnia strefy klimatyczne i wskazuje ich zasięg na podstawie mapy
- wymienia rodzaje wietrzenia
- wymienia czynniki astrefowe
- wymienia strefy klimatyczno - roślinno-glebowe na podstawie mapy
- przedstawia główne prawidłowości dotyczące rozmieszczenia zwierząt na Ziemi

Ocena dostateczna (3)

Uczeń:

- charakteryzuje strefy oświetlenia Ziemi na podstawie schematu
- analizuje rozkład średniej rocznej temperatury powietrza na Ziemi na podstawie mapy
- podaje czynniki wpływające na długość okresu wegetacyjnego
- omawia rozmieszczenie gleb na Ziemi na podstawie mapy
- przedstawia zasoby biomasy na Ziemi z wykorzystaniem mapy
- wymienia parametry klimatyczne wpływające na strefowość formacji roślinnych
- wymienia główne cechy środowiska przyrodniczego stref klimatyczno - roślinno-glebowych: od równikowej do polarnych
- omawia wybrane czynniki astrefowe

Ocena dobra (4)

Uczeń:

- omawia czynniki wpływające na globalną cyrkulację atmosfery
- przedstawia zróżnicowanie rocznej sumy opadów atmosferycznych na Ziemi
- porównuje długość okresu wegetacyjnego w poszczególnych typach klimatu
- analizuje intensywność poszczególnych rodzajów wietrzenia w różnych szerokościach geograficznych
- omawia czynniki kształtujące strefowość biomasy
- omawia wpływ rozmieszczenia lądów i mórz na wielkość temperatury i opadów na Ziemi
- analizuje wpływ prądów morskich na rozkład temperatury powietrza i opadów na Ziemi
- omawia wpływ rzeźby terenu i wysokości nad poziomem morza na rozkład temperatury powietrza i opadów na Ziemi
- charakteryzuje strefy klimatyczno-roślinno-glebowe na Ziemi
- przedstawia warunki występowania astrefowych formacji roślinnych

Ocena bardzo dobra (5)

Uczeń:

- wyjaśnia, z czego wynika i na czym polega strefowość zjawisk przyrodniczych
- przedstawia zależność między szerokością geograficzną a rozkładem zachmurzenia i występowaniem opadów atmosferycznych na Ziemi
- przedstawia zależność między rodzajem gleb a roślinnością strefową
- przedstawia zależność między występowaniem zasobów biomasy a strefami klimatycznymi
- przedstawia zależność między rodzajem skał a typami gleb i składem gatunkowym szaty roślinnej
- przedstawia zależność między warunkami wodnymi a glebami i formacjami roślinnymi
- omawia zależność między głównymi cechami klimatu a formacjami roślinnymi i właściwościami gleb na podstawie schematu

- przedstawia główne cechy środowiska przyrodniczego stref klimatyczno - roślinno - glebowych: od równikowej do polarnych

Ocena celująca (6)

Uczeń:

- identyfikuje prawidłowości dotyczące zróżnicowania środowiska przyrodniczego na Ziemi
- przedstawia powiązania między poszczególnymi komponentami środowiska przyrodniczego
- identyfikuje na przykładach współzależności między elementami środowiska przyrodniczego w strefach klimatyczno - roślinno - glebowych: od równikowej do polarnych
- wyjaśnia, w jaki sposób astrefowe czynniki przyrodnicze modyfikują przebieg zjawisk strefowych na Ziemi

II. Problemy środowiskowe współczesnego świata

Ocena dopuszczająca (2)

Uczeń:

- wyjaśnia, czym jest geozagrożenie
- wymienia przykłady geozagrożeń
- wyjaśnia znaczenie terminów: katastrofa naturalna, klęska żywiołowa
- wyjaśnia, na czym polega teledetekcja geozagrożeń
- wyjaśnia, czym są geozagrożenia meteorologiczne i geozagrożenia klimatyczne
- podaje przykłady zagrożeń meteorologicznych i klimatycznych
- wymienia przyczyny współczesnego globalnego ocieplenia
- wskazuje na mapach obszary współcześnie zlodzone
- wymienia zagrożenia geologiczne

- wyjaśnia znaczenie terminów: wulkanizm, trzęsienie ziemi
- wyjaśnia, czym jest lej krasowy
- wyjaśnia, czym są erozja i dewastacja gleb
- wymienia przyczyny erozji gleb
- wyjaśnia, czym jest pustynnienie
- wymienia obszary nadmiaru i niedoboru zasobów wodnych na Ziemi
- wyjaśnia, czym jest ślad wodny
- wyjaśnia, czym są bioróżnorodność i georóżnorodność

Ocena dostateczna (3)

Uczeń:

- przedstawia podział geozagrożeń ze względu na przyczynę
- wymienia różne sposoby ostrzegania przed klęskami żywiołowymi w różnych krajach
- przedstawia trasy cyklonów tropikalnych
- wskazuje obszary występowania trąb powietrznych na mapie
- wymienia inne geozagrożenia meteorologiczne
- wskazuje na mapie regiony najbardziej narażone na powodzie
- wymienia czynniki naturalne wpływające na zmiany klimatu na Ziemi
- omawia antropogeniczne źródła gazów cieplarnianych na świecie na podstawie wykresu
- przedstawia zmiany zasięgu pokrywy leśnej na świecie na podstawie mapy
- wymienia globalne skutki zmian klimatu
- podaje przyczyny powstawania trzęsień ziemi
- podaje przyczyny wulkanizmu
- wskazuje na mapie obszary sejsmiczne i regiony, w których występuje najwięcej wulkanów
- przedstawia naturalne i antropogeniczne przyczyny erozji gleb
- podaje przyczyny pustynnienia
- omawia zasoby wodne na Ziemi na podstawie infografiki

- podaje przyczyny zmniejszania się bioróżnorodności
- wymienia przestrzenne formy ochrony georóżnorodności

Ocena dobra (4)

Uczeń:

- przedstawia główne powiązania geozagrożeń ze sferami Ziemi na podstawie schematu
- wykazuje znaczenie CEMS dla krajów zagrożonych kataklizmami
- charakteryzuje zagrożenia meteorologiczne: cyklony tropikalne i trąby powietrzne z wykorzystaniem map i infografik
- wymienia obszary występowania zagrożeń meteorologicznych na podstawie mapy
- wyjaśnia, w jaki sposób powstają trąby powietrzne
- podaje przyczyny powstawania powodzi
- omawia zmiany klimatyczne przed rewolucją przemysłową na podstawie wykresu
- omawia przyczyny współczesnego globalnego ocieplenia
- omawia wpływ zmian klimatu na gospodarkę człowieka
- przedstawia wpływ ruchu płyt litosfery na występowania trzęsień ziemi
- charakteryzuje skutki trzęsień ziemi
- wyjaśnia, na czym polega system ostrzegania przed tsunami
- przedstawia genezę lejów krasowych na podstawie infografiki
- wymienia obszary o największej degradacji gleb na podstawie mapy
- wskazuje na mapie pustynie i obszary zagrożone pustynnieniem
- przedstawia zmiany odnawialnych zasobów wody w wybranych krajach na podstawie wykresu
- przedstawia odnawialne zasoby wody i jej wykorzystanie na świecie na podstawie map i wykresów
- omawia stan bioróżnorodności na Ziemi
- wymienia miary georóżnorodności

Ocena bardzo dobra (5)

Uczeń:

- omawia rolę ISOK w ograniczeniu zagrożenia powodziowego
- omawia skutki cyklonów tropikalnych i trąb powietrznych
- wyjaśnia skutki powodzi
- wyjaśnia wpływ deforestacji na zwiększenie zagrożenia powodzią lub spływem błotnym
- omawia główne czynniki naturalne wpływające na zmiany klimatu na Ziemi
- przedstawia wpływ wylesiania na zmiany klimatu
- omawia skutki zmian klimatu dla obszarów okołobiegunowych i wysokogórskich
- przedstawia sposoby przeciwdziałania zmianom klimatycznym
- omawia częstotliwość, siłę i skutki trzęsień ziemi
- omawia genezę tsunami i skutki, które ono wywołuje
- przedstawia skutki powstawania lejów krasowych
- przedstawia konsekwencje erozji i degradacji gleb na świecie
- prezentuje skutki pustynnienia na wybranych przykładach
- omawia cechy środowiska przyrodniczego i sposób zagospodarowania wybranych obszarów objętych pustynnieniem
- przedstawia obszary o deficycie zasobów wodnych wynikającym z dużego zapotrzebowania na wodę
- podaje przykłady katastrof ekologicznych na świecie wywołanych niewłaściwym gospodarowaniem zasobami wodnymi
- omawia znaczenie bioróżnorodności dla środowiska przyrodniczego

Ocena celująca (6)

Uczeń:

- przedstawia narzędzia umożliwiające skuteczne prognozowanie zasięgu katastrof
- proponuje działania ograniczające skutki zagrożeń meteorologicznych

- omawia wpływ dodatnich sprzężeń zwrotnych na tempo globalnego ocieplenia na podstawie wykresu
- ocenia wpływ zmian klimatycznych na zasięg pokrywy lodowej
- omawia przykłady działań ograniczających skutki zagrożeń geologicznych
- proponuje sposoby zapobiegania intensywnej erozji gleb i pustynnieniu
- ocenia skalę zagrożenia niedoborem wody w przyszłości
- prezentuje działania wspomagające racjonalne gospodarowanie wodą
- przedstawia działania na rzecz ochrony różnorodności biologicznej
- opisuje czynniki wpływające na bioróżnorodność i georóżnorodność swojego regionu
- wykorzystuje zdjęcia satelitarne i lotnicze do lokalizowania oraz wskazywania zasięgu katastrof przyrodniczych

III. Uwarunkowania przyrodnicze gospodarczej działalności człowieka

Ocena dopuszczająca (2)

Uczeń:

- wymienia warunki przyrodnicze decydujące o rozwoju rolnictwa
- wyjaśnia znaczenie terminu żyzność gleby
- wymienia najżyźniejsze gleby na świecie na podstawie mapy tematycznej
- omawia podział surowców mineralnych
- podaje przykłady przyrodniczych ograniczeń działalności gospodarczej

Ocena dostateczna (3)

Uczeń:

- przedstawia obszary o korzystnych i niekorzystnych warunkach klimatyczno-glebowych do rozwoju rolnictwa na podstawie mapy tematycznej
- omawia przyrodnicze warunki rozwoju rolnictwa w Polsce

- omawia rozmieszczenie upraw i chowu zwierząt w Polsce na podstawie mapy tematycznej
- przedstawia rozmieszczenie wybranych surowców energetycznych na świecie na podstawie mapy tematycznej
- przedstawia rozmieszczenie rud miedzi, złota i diamentów na świecie na podstawie mapy tematycznej
- wymienia największych producentów rud miedzi, złota i diamentów na świecie
- przedstawia obszary występowania przyrodniczych ograniczeń działalności gospodarczej
- omawia ideę zrównoważonego rozwoju

Ocena dobra (4)

Uczeń:

- charakteryzuje wpływ klimatu na zróżnicowanie chowu zwierząt na świecie
- charakteryzuje wpływ warunków glebowych na strukturę upraw na świecie
- przedstawia wpływ warunków wodnych na strukturę upraw i chowu zwierząt na świecie
- omawia wpływ surowców mineralnych na rozwój przemysłu
- omawia znaczenie wybranych surowców energetycznych
- podaje przykłady krajów, w których strukturze eksportu duży udział mają surowce mineralne
- wskazuje sposoby przełamywania ograniczeń przyrodniczych przez człowieka na przykładzie infografiki dotyczącej Norylska oraz schematu dotyczącego pozyskiwania ropy naftowej

Ocena bardzo dobra (5)

Uczeń:

- wykazuje związek między warunkami klimatycznymi a rodzajem uprawianych roślin na przykładzie wybranego regionu świata

- przedstawia zależność między wysokością nad poziomem morza a obszarami upraw i chowu zwierząt na podstawie mapy tematycznej
- wykazuje zależność między żyznością gleb a ich przydatnością dla rolnictwa na podstawie mapy tematycznej
- przedstawia zmiany znaczenia wybranych surowców mineralnych
- przedstawia związek między występowaniem złóż surowców i ich eksploatacją a rozwojem gospodarczym na przykładzie wybranych krajów
- dostrzega zależność między rozwojem społeczno-gospodarczym państw a zrównoważonym rozwojem

Ocena celująca (6)

Uczeń:

- wykazuje związek między kierunkiem produkcji rolnej a klimatem, ukształtowaniem powierzchni, żyznością gleb i warunkami wodnymi
- wyjaśnia związek między występowaniem surowców mineralnych a kierunkiem rozwoju przemysłu i strukturą towarową handlu zagranicznego
- prezentuje przykłady pokonywania przyrodniczych ograniczeń działalności gospodarczej i ocenia ich zgodność z zasadami zrównoważonego rozwoju
- przedstawia zmiany znaczenia czynników przyrodniczych dla rozwoju społeczno-gospodarczego regionów w przeszłości i w XXI w.

IV. Problemy polityczne współczesnego świata

Ocena dopuszczająca (2)

Uczeń:

- wymienia państwa powstałe w XXI w. i wskazuje je na mapie politycznej świata
- wymienia państwa należące do UE i wskazuje je na mapie politycznej świata
- wyjaśnia znaczenie terminu terroryzm

Ocena dostateczna (3)

Uczeń:

- wskazuje na mapie politycznej świata kontynent, na którym w XX w. powstało lub odzyskało niepodległość najwięcej państw
- wymienia pozytywne skutki przemian ustrojowych, które nastąpiły w Polsce po 1989 r.
- wymienia główne założenia funkcjonowania Unii Europejskiej
- przedstawia zróżnicowanie zamożności regionów UE wyrażone wartością PKB per capita wg parytetu siły nabywczej w odniesieniu do średniej wartości tego wskaźnika dla UE na podstawie mapy
- podaje przykłady ataków terrorystycznych w Europie i na świecie

Ocena dobra (4)

Uczeń:

- omawia zmiany na mapie politycznej świata w XXI w. na podstawie mapy
- charakteryzuje przemiany ustrojowe i gospodarcze w Europie po 1989 r.
- określa wpływ przemian ustrojowych i gospodarczych na społeczeństwo
- przedstawia główne problemy gospodarcze i społeczne UE
- wymienia główne ugrupowania terrorystyczne na świecie

Ocena bardzo dobra (5)

Uczeń:

- przedstawia przebieg przemian ustrojowych i gospodarczych w Europie po 1989 r.
- omawia wpływ transformacji systemowej na gospodarkę wybranych państw
- analizuje problemy związane z bezpieczeństwem energetycznym i polityką ekologiczną w Unii Europejskiej
- omawia skalę terroryzmu w XXI w. oraz główne metody działania terrorystów

Ocena celująca (6)

Uczeń:

- przedstawia i ocenia skutki przemian ustrojowych i gospodarczych w Europie po 1989 r.
- dyskutuje na temat funkcjonowania Unii Europejskiej w sferach społeczno-gospodarczej i środowiskowej
- dyskutuje na temat przyczyn i skutków brexitu
- wyjaśnia, dlaczego terroryzm jest wielkim wyzwaniem dla współczesnego świata

V. Problemy społeczne współczesnego świata

Ocena dopuszczająca (2)

Uczeń:

- wyjaśnia znaczenie terminów: eksplozja demograficzna, implozja demograficzna, migracje, uchodźstwo, bezrobocie, handel ludźmi, praca dzieci, wolność religijna, nietolerancja, ksenofobia, rasizm
- klasyfikuje migracje wg wybranych kryteriów
- wyjaśnia, czym jest współczynnik (stopa) bezrobocia
- wymienia formy nietolerancji

Ocena dostateczna (3)

Uczeń:

- omawia zmiany liczby ludności świata w XX i XXI w. na podstawie wykresu i mapy
- przedstawia obszary występowania eksplozji demograficznej i implozji demograficznej na podstawie mapy
- wymienia czynniki wpływające na decyzję o migracji w podziale na czynniki przyciągające i czynniki wypychające
- określa wielkość bezrobocia za pomocą współczynnika (stopy) bezrobocia

- wymienia przyczyny bezrobocia w krajach wysoko rozwiniętych i słabo rozwiniętych gospodarczo
- omawia zmiany stopy bezrobocia młodych w krajach UE na podstawie wykresu
- podaje przyczyny podejmowania pracy przez dzieci
- przedstawia liczbę i strukturę pracujących dzieci wg wieku w poszczególnych regionach świata na podstawie wykresu
- omawia wybrane formy nietolerancji (np. ksenofobię, rasizm, dyskryminację ze względu na status społeczny czy płeć)

Ocena dobra (4)

Uczeń:

- podaje główne przyczyny eksplozji demograficznej i implozji demograficznej
- określa przyczyny starzenia się społeczeństw
- przedstawia problemy związane z migracjami dobrowolnymi i przymusowymi w skali globalnej i krajowej
- omawia problemy związane z uchodźstwem w skali globalnej i krajowej
- omawia migracje związane ze zmianami klimatycznymi
- wskazuje współczesne kierunki przemieszczania się uchodźców na podstawie danych statystycznych
- omawia zróżnicowanie przestrzenne stopy bezrobocia na świecie na podstawie mapy
- omawia problem bezrobocia wśród młodych ludzi
- przedstawia różnice między stopą bezrobocia ogółem a stopą bezrobocia młodych w wybranych państwach
- przedstawia sposoby wykorzystywania pracy dzieci w poszczególnych regionach świata
- omawia przykłady nietolerancji na świecie

Ocena bardzo dobra (5)

Uczeń:

- omawia skutki eksplozji demograficznej i implozji demograficznej

- wymienia kraje o największym udziale ludności w wieku 65 lat i więcej w społeczeństwie
- proponuje działania ograniczające skutki starzenia się społeczeństw
- charakteryzuje przebieg ważniejszych historycznych i współczesnych fal migracji na świecie
- omawia pozytywne skutki migracji
- przedstawia pozytywne i negatywne skutki bezrobocia dla społeczeństwa i gospodarki
- podaje przyczyny podejmowania pracy przez dzieci (przykłady uwarunkowań społecznych, kulturowych i gospodarczych)
- omawia problem wykorzystywania pracy osób w krajach o niskich kosztach pracy
- przedstawia skutki dyskryminacji rasowej, ksenofobii i innych form nietolerancji
- przedstawia przykłady wpływu wykluczania grup ludności na życie społeczne i gospodarcze państw
- omawia przykłady sposobów przeciwdziałania dyskryminacji rasowej, ksenofobii i innym formom nietolerancji na świecie

Ocena celująca (6)

Uczeń:

- omawia wpływ procesów starzenia się społeczeństw na życie społeczne i gospodarkę, ze szczególnym uwzględnieniem Europy
- podaje przykłady działań podejmowanych w związku z problemem uchodźstwa przez społeczność międzynarodową
- proponuje działania, które mogłaby podjąć społeczność międzynarodowa w celu zmniejszenia liczby uchodźców na świecie
- wykazuje związek między poziomem rozwoju gospodarczego państwa a odnotowywaną w nim stopą bezrobocia
- wyjaśnia negatywny wpływ pracy dzieci na świecie na rozwój społeczny i gospodarczy państw
- proponuje działania przeciwdziałające wykorzystywaniu pracy dzieci

- uzasadnia potrzebę przeciwdziałania dyskryminacji rasowej, ksenofobii i innym formom nietolerancji na świecie

VI. Zróżnicowanie jakości życia ludności na świecie

Ocena dopuszczająca (2)

Uczeń:

- wyjaśnia znaczenie terminu jakość życia
- wymienia rodzaje oceny jakości życia
- wyjaśnia, czym jest właściwe odżywianie się
- wymienia czynniki wpływające na sposób odżywiania się
- wymienia rodzaje zagrożeń życia ludzi
- wymienia rodzaje chorób
- wymienia zagrożenia życia ludzi
- wymienia największe zagrożenia w życiu codziennym
- wyjaśnia, czym jest poczucie bezpieczeństwa
- wyjaśnia znaczenie terminu edukacja
- wymienia poziomy, na których jest realizowana edukacja
- wyjaśnia znaczenie terminu analfabetyzm
- wyjaśnia, czym jest wskaźnik analfabetyzmu

Ocena dostateczna (3)

Uczeń:

- wymienia syntetyczne wskaźniki obiektywnej oceny jakości życia
- analizuje zróżnicowanie wartości HDI na świecie na podstawie mapy tematycznej i danych statystycznych
- omawia przestrzenne zróżnicowanie stopnia zaspokojenia norm żywieniowych na podstawie mapy tematycznej

- analizuje zróżnicowanie wartości energetycznej dostępnej żywności na świecie na podstawie mapy tematycznej
- wymienia czynniki wpływające na stan zdrowia ludności na podstawie wykresu
- wymienia czynniki wywołujące choroby niezakaźne
- analizuje zróżnicowanie dostępu do usług zdrowotnych na świecie na podstawie mapy tematycznej
- wymienia czynniki wpływające na poczucie bezpieczeństwa
- analizuje przebieg edukacji formalnej na trzech poziomach na podstawie schematu
- analizuje zmiany wskaźnika analfabetyzmu w poszczególnych częściach świata na podstawie wykresu

Ocena dobra (4)

Uczeń:

- analizuje schemat przedstawiający hierarchię potrzeb ludzkich
- wyjaśnia różnice między subiektywną a obiektywną oceną jakości życia
- podaje przyczyny zróżnicowania obiektywnej oceny jakości życia na świecie
- przedstawia zmiany subiektywnej oceny jakości życia w wybranych krajach
- opisuje czynniki wpływające na stopień zaspokojenia norm żywieniowych
- charakteryzuje wybrane choroby, zakaźne i pasożytnicze oraz niezakaźne
- omawia prawidłowości dotyczące zachorowań na choroby zakaźne i pasożytnicze oraz niezakaźne na świecie
- analizuje na podstawie mapy tematycznej zmiany poczucia bezpieczeństwa mieszkańców wybranych regionów świata
- analizuje liczbę zgonów w wyniku wypadków drogowych w różnych regionach świata na podstawie danych statystycznych i mapy tematycznej
- przedstawia zagrożenie przestępczością w różnych regionach świata
- opisuje zagrożenia związane ze zmianami klimatycznymi oraz z klęskami żywiołowymi
- opisuje ogólny system edukacji na świecie
- charakteryzuje mierniki uczestnictwa w edukacji formalnej na świecie

- omawia zróżnicowanie zaspokojenia potrzeb edukacyjnych na świecie na podstawie danych statystycznych i mapy tematycznej

Ocena bardzo dobra (5)

Uczeń:

- wyjaśnia, w jaki sposób formułuje się obiektywną i subiektywną ocenę jakości życia
- przedstawia konsekwencje zróżnicowania jakości życia na świecie
- charakteryzuje na przykładach kraje o wysokiej i niskiej jakości życia
- omawia sposoby rozprzestrzeniania się chorób zakaźnych i pasożytniczych
- przedstawia skutki występowania chorób
- omawia czynniki wpływające na stan zdrowia społeczeństw i jakość usług medycznych na świecie
- proponuje działania na rzecz zapobiegania chorobom i ich zwalczania
- analizuje poczucie bezpieczeństwa i postrzeganie różnych zagrożeń na podstawie wyników badań ankietowych
- analizuje na podstawie wyników badań ankietowych poczucie bezpieczeństwa uczniów w szkole
- określa przyczyny zróżnicowania zaspokojenia potrzeb edukacyjnych na świecie

Ocena celująca (6)

Uczeń:

- formułuje hipotezy dotyczące przyczyn zróżnicowania jakości życia na świecie
- przedstawia przyczyny zagrożenia życia w wybranych regionach świata, w tym związane z rozprzestrzenianiem się chorób, niskim poziomem ochrony zdrowia i degradacją środowiska
- wykazuje zależność między poziomem rozwoju społeczno-gospodarczego a występowaniem poszczególnych rodzajów zagrożeń życia na podstawie danych statystycznych

- dokonuje oceny poczucia bezpieczeństwa mieszkańców wybranych regionów świata na podstawie samodzielnie opracowanych kryteriów
- dyskutuje na temat skutków zróżnicowania poziomu zaspokojenia potrzeb edukacyjnych w wybranych regionach świata

VII. Problemy gospodarcze współczesnego świata

Ocena dopuszczająca (2)

Uczeń:

- wyjaśnia znaczenie terminu produkt krajowy brutto
- wyjaśnia, na czym polega międzynarodowa pomoc rozwojowa
- wyjaśnia, czym jest oficjalna pomoc rozwojowa
- wymienia kraje udzielające pomocy rozwojowej innym państwom
- wymienia przykłady organizacji niosących pomoc rozwojową najbiedniejszym krajom
- wyjaśnia, czym są korporacje międzynarodowe
- wymienia przykłady korporacji międzynarodowych i podaje nazwy państw, z których się wywodzą

Ocena dostateczna (3)

Uczeń:

- wymienia czynniki wpływające na poziom rozwoju gospodarczego państw
- omawia zróżnicowanie wartości PKB per capita na świecie na podstawie mapy tematycznej
- wymienia rodzaje pomocy rozwojowej udzielanej państwom
- wymienia państwa, które otrzymały środki w ramach oficjalnej pomocy rozwojowej na podstawie mapy tematycznej i danych statystycznych
- przedstawia rozmieszczenie największych firm świata na podstawie mapy tematycznej
- wymienia główne branże, w których działają największe korporacje międzynarodowe

Ocena dobra (4)

Uczeń:

- omawia na wybranych przykładach państwa o najwyższej i najniższej wartości PKB per capita
- podaje przyczyny dysproporcji w rozwoju gospodarczym państw i regionów świata
- omawia przestrzenne zróżnicowanie zadłużenia państw świata na podstawie mapy tematycznej
- omawia działania (inne niż podejmowane w ramach pomocy rozwojowej) mające na celu zmniejszenie dysproporcji w rozwoju gospodarczym państw
- podaje główne cele rozrastania się korporacji
- omawia rozwój korporacji na przykładzie The Walt Disney Company

Ocena bardzo dobra (5)

Uczeń:

- charakteryzuje problemy społeczno-gospodarcze najbiedniejszych i najbogatszych państw świata
- przedstawia skutki dysproporcji w rozwoju gospodarczym państw i regionów świata
- przedstawia ewolucję pomocy rozwojowej
- przedstawia wpływ polityki na rozwój korporacji międzynarodowych
- omawia pozytywne i negatywne skutki gospodarczej działalności korporacji międzynarodowych

Ocena celująca (6)

Uczeń:

- przedstawia problem zadłużenia krajów i obywateli na przykładach państw wysoko i słabo rozwiniętych
- podaje przykłady działań mających na celu zmniejszenie dysproporcji w rozwoju gospodarczym państw i regionów świata oraz dokonuje ich krytycznej oceny

- ocenia wpływ korporacji transnarodowych na społeczeństwo, politykę, gospodarkę i środowisko przyrodnicze państw oraz regionów świata
- przedstawia wpływ konsumpcjonizmu, pracoholizmu i presji gospodarczej związanej z maksymalizacją zysku na zdrowie i życie człowieka
- omawia wpływ wybranej korporacji międzynarodowej na społeczeństwo, gospodarkę i środowisko

Pozostałe kryteria reguluje Statut Szkoły